

Raport Ryzyka Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

za rok
2016

**INFORMACJE DOTYCZĄCE RYZYKA, FUNDUSZY WŁASNYCH, WYMOGÓW
KAPITAŁOWYCH, POLITYKI W ZAKRESIE WYNAGRODZEŃ I INNYCH
INFORMACJI**

ujawniane zgodnie z częścią ósmą Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych

SPIS TREŚCI:

Słownik użytych pojęć i skrótów	4
1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem	6
2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych	24
3. Informacje dotyczące funduszy własnych	26
4. Informacje dotyczące przestrzegania wymogów w zakresie funduszy własnych	30
5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia	36
6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta	43
7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem	45
8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów	46
8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego	46
9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów w zakresie funduszy własnych metody wartości zagrożonej	47
10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego	47
11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	47
12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego	48
13. Informacje w zakresie obliczania wymogów w zakresie funduszy własnych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem	49
14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów	49
15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego	49
16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego	51
17. Informacje dotyczące buforów kapitałowych	51
18. Informacje dotyczące aktywów obciążonych	52
19. Informacje dotyczące dźwigni finansowej	52
20. Informacje dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze	53
21. System kontroli wewnętrznej w Banku	60

Wstęp

Niniejszy dokument stanowi wypełnienie postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012, które określa zakres i zasady ogłaszania przez Bank informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej i zarządzania ryzykiem w Banku.

Niniejszy dokument jest raportem skonsolidowanym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., który obejmuje Bank BPH S.A. (podmiot dominujący) oraz następujące podmioty zależne:

- a) BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
- b) BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Niniejszy dokument zawiera informacje oparte na kalkulacjach zgodnych z przepisami obowiązującymi w dniu 31 grudnia 2016 r. Ogłaszane informacje są zatwierdzone przez Zarząd Banku i publikowane na stronie internetowej Banku w terminie publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy. W oparciu o art. 432.1 CRR, Grupa pominęła w ujawnieniach informacje uznane za nieistotne. Informacje nieistotne w opinii Grupy to informacje, których pominięcie lub nieprawidłowe ujawnienie nie powinno zmienić lub wpłynąć na ocenę lub decyzję użytkownika opierającego się na tych informacjach przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych.

W oparciu o art. 432.2 CRR, Grupa może pominąć w ujawnieniach informacje uznane za zastrzeżone lub poufne.

Należy zaznaczyć, że niniejszy materiał nie obejmuje całego zakresu ujawnianych informacji, określonego w Części Ósmej CRR. Informacje nie zawarte w niniejszym dokumencie zostały przedstawione w Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za 2016 rok lub Sprawozdaniu Zarządu Banku z działalności Grupy Banku BPH S.A. za 2016 rok.

Ujawnianie informacji wymaganych Częścią Ósmą CRR w innych dokumentach wynika z art. 434.2 CRR.

Wszelkie dane liczbowe zostały wyrażone w tysiącach złotych.

Słownik użytych pojęć i skrótów

Aktywa ważone ryzykiem - suma aktywów oraz ekwiwalentów bilansowych pozycji pozabilansowych przemnożonych przez odpowiadające im wagi ryzyka.

Bank, BPH - Bank BPH S.A.

Grupa - Grupa Kapitałowa Banku BPH S.A.

Kapitał dostępny - regulacyjne fundusze własne określone w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013.

Kapitał regulacyjny - kwota kapitału odpowiadająca minimalnemu kapitałowi w zakresie funduszy własnych, określonego w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013.

Kapitał wewnętrzny - kwota kapitału wymagana dla celów pokrycia wszystkich rodzajów zidentyfikowanego istotnego ryzyka związanego z działalnością Banku, zgodnie z apetytem na ryzyko Banku.

Kapitał wymagany - kapitał utrzymywany w Banku na pokrycie ryzyka - wyższa z dwóch wartości: kapitał regulacyjny lub kapitał wewnętrzny.

KNF - Komisja Nadzoru Finansowego.

Łączny współczynnik kapitałowy - współczynnik wyliczony jako stosunek regulacyjnych funduszy własnych (zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013) do minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych (zdefiniowanych w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013) pomnożonych przez 12,5.

Rozporządzenie (UE) nr 575/2013 (CRR) - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

Rozporządzenie Delegowane (UE) nr 183/2014 - Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 183/2014 z dnia 20 grudnia 2013 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących określenia sposobu obliczania korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego.

Rozporządzenie Wykonawcze (UE) nr 1423/2013 - Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.

Uchwała nr 258/2011 KNF - Uchwała nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w banku.

Uchwała nr 387/2008 KNF - Uchwała nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania za stopniami jakości kredytowej.

Ustawa Prawo bankowe - ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 z późn. zm.).

Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym - Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym z dnia 5 września 2015 r. (Dz.U.2015.1513).

Waga ryzyka - współczynnik odzwierciedlający ryzyko kredytowe ekspozycji, służący jako mnożnik przy wyliczaniu aktywów ważonych ryzykiem.

Wartość zagrożona - maksymalna strata, jaka z określonym wysokim prawdopodobieństwem i w określonym okresie nie zostanie przekroczona.

Współczynnik alfa (a) - współczynnik wykorzystywany do obliczania ekwiwalentu bilansowego transakcji pochodnych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta; stosowany jest w metodzie modelu wewnętrznego.

Wynagrodzenie zmienne – wynagrodzenie oraz świadczenia na rzecz pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, których wysokość zależy od osiągniętych celów i wyników. Wynagrodzenie zmienne nie obejmuje wynagrodzenia zasadniczego, świadczeń rzeczowych (typu benefity), jednorazowych nagród i świadczeń przyznanych na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, jak również innych świadczeń, których podstawą nabycia nie jest ocena celów i wyników pracownika lub Banku. Wynagrodzenie zmienne składa się z wynagrodzenia nieodroczonego i wynagrodzenia odroczonego:

- **wynagrodzenie zmienne nieodroczone** – część wynagrodzenia zmiennego wypłacana w formie pieniężnej i/ lub w formie instrumentu finansowego po upływie okresu oceny, tj. po zakończeniu oceny realizacji celów w okresie oceny i określeniu podstawy wynagrodzenia zmiennego;

- **wynagrodzenie zmienne odroczone** – część wynagrodzenia zmiennego wypłacana w formie pieniężnej i/ lub w formie instrumentu finansowego w trakcie okresu odroczenia, w częściach, po upływie każdego okresu rozliczeniowego, tj. po zakończeniu weryfikacji realizacji celów w okresie oceny i weryfikacji podstawy wynagrodzenia zmiennego.

1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem

1.1.1 Struktura zarządzania ryzykiem

Zrozumienie i transparentność rozmiarów podejmowanych ryzyk są kluczowymi elementami strategii biznesowej Grupy, dlatego też zarządzanie ryzykiem jest jednym z podstawowych działań składających się na całość procesów zarządzania podejmowanych przez Zarząd.

Kluczowym elementem w procesie zarządzania ryzykiem w Grupie jest system zarządzania ryzykiem, rozumiany jako zbiór pisemnych reguł określających procesy decyzyjne, wykonawcze i kontrolne dotyczące identyfikacji, pomiaru i monitorowania oraz kształtowania ryzyka występującego w działalności Grupy. Zgodnie z przyjętymi w Grupie zasadami ładu korporacyjnego za opracowanie, funkcjonowanie i rozwój systemu zarządzania ryzykiem odpowiedzialny jest Zarząd. Zapewnia on w szczególności, aby system zarządzania ryzykiem funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz oparty był o pełną i przejrzystą dokumentację, tzn. aby działał na podstawie pisemnych strategii, polityk, procedur, instrukcji oraz regulaminów, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi, i zatwierdzonych przez właściwe organy Grupy. Stosowany system zarządzania ryzykiem jest odpowiedni z punktu widzenia profilu i strategii Grupy.

1.1.2 Podstawowe zasady

Proces zarządzania ryzykiem opiera się na następujących podstawowych zasadach:

- a) odpowiedzialność - zarówno kadra zarządzająca jak i wszyscy pracownicy muszą posiadać umiejętność identyfikacji i oceny ryzyka oraz rozumieć swoją odpowiedzialność w tym zakresie w ramach swoich kompetencji;
- b) zaangażowanie kierownictwa - Zarząd Banku i Rada Nadzorcza są aktywnie zaangażowane w proces zarządzania ryzykiem;
- c) optymalizacja procesu zarządzania ryzykiem służąca efektywnemu podejmowaniu decyzji biznesowych;
- d) konflikt interesów: proces zarządzania ryzykiem jest zorganizowany w taki sposób, aby uniknąć konfliktu interesów;
- e) ostrożność - w niepewnych sytuacjach w zakresie podejmowania i kontrolowania ryzyka lub w przypadku wątpliwości co do właściwej metodologii obowiązuje zasada ostrożności;
- f) zgodność z przepisami - wszystkie działania Grupy są zgodne z wymogami prawa, organów nadzorczych i wewnętrznymi regulacjami, w szczególności Grupa zgodnie z Prawem bankowym nie zleca podmiotom zewnętrznym żadnych elementów procesu zarządzania ryzykiem poza Grupę;
- g) zasoby: podstawę zrównoważonego wzrostu działalności Grupy stanowi rekrutacja, rozwój i utrzymanie kadry specjalistów świadomych ryzyk związanych z działalnością Banku;
- h) przejrzystość: interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni są w przejrzysty sposób informowani o zasadach zarządzania ryzykiem oraz generowania wartości.

Proces zarządzania ryzykiem regulują pisemne procedury, w których określono jednostki organizacyjne i osoby odpowiedzialne za poszczególne etapy tego procesu oraz zakres ich zadań i obowiązków.

1.1.3 Odpowiedzialność

Zarząd Banku określa politykę w odniesieniu do ryzyk występujących w działalności Grupy i przyjmuje zasady kontroli i zarządzania tymi ryzykami. Zarząd określa również politykę ustanawiania limitów dla odpowiednich rodzajów ryzyka, a także procedury kontroli ryzyka. Wykonując te zadania Zarząd wspierany jest przez poszczególne komitety oraz niezależne jednostki powołane do kontroli i zarządzania ryzykiem.

W Banku działa szereg komitetów stałych:

- a) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa podejmuje decyzje lub przedstawia opinie dotyczące strategicznych aspektów zarządzania ryzykiem w ramach procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP - *Internal Capital Adequacy Assessment Process*), sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania kapitałem, w tym nad procesem agregacji kapitału na pokrycie zidentyfikowanych ryzyk i procesem zarządzania modelami oraz

- rekomenduje dopuszczalny poziom poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku. W 2016 r. odbyło się 11 posiedzeń Komitetu;
- b) Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. Został powołany m.in. w celu zapewnienia istnienia spójnego i udokumentowanego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, systematycznego monitoringu danych na temat ryzyka operacyjnego - w tym istotnych strat w liniach biznesowych/obszarach działania oraz wsparcia niezależnych systemów kontroli i audytu w zakresie ryzyka operacyjnego. W 2016 r. odbyło się 12 posiedzeń Komitetu;
- c) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (ALCO – *Assets and Liabilities Committee*) odpowiada za rozwój systemu zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności. ALCO podejmuje decyzje i wydaje opinie dotyczące w szczególności: ekspozycji na dane ryzyko, emisji długu, zakresu operacji na rynkach pieniężnych i kapitałowych, a także operacyjnego zarządzania kapitałem zgodnie z kompetencjami określonymi w „Polityce zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A”. Komitet odpowiada również za politykę cenową Banku. ALCO akceptuje i rekomenduje plan finansowania Banku. W 2016 r. odbyło się 46 posiedzeń Komitetu;
- d) Komitet Kredytowy podejmuje decyzje kredytowe na podstawie aplikacji kredytowych dotyczących klientów Banku, w ramach limitów kompetencji kredytowych określonych w odrębnych regulacjach wewnętrznych W 2016 r. odbyło się 76 posiedzeń Komitetu;
- e) Komitet ds. Ryzyka Braku Zgodności prowadzi kompleksowy nadzór nad bieżącym funkcjonowaniem procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz ryzykiem reputacji, w szczególności w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy, ochrony i przetwarzania danych osobowych oraz ochrony konsumenta. W tym kontekście Komitet prowadzi regularny monitoring wyników kontroli jakości procesów obsługi klientów, a także wyników testów wybranych obszarów działalności Banku prowadzonego przez Departament Compliance. W zakresie szczególnego zainteresowania Komitetu mieszczą się również interwencje instytucji nadzorczych i organizacji konsumenckich dotyczące skarg klientów Banku. W 2016 r. odbyły się 3 posiedzenia Komitetu
- f) Komitet Rozwoju Produktów i Oprogramowania jest organem decyzyjnym w zakresie koordynowania prac związanych z rozwojem i wdrażaniem projektów realizowanych w Banku oraz zmian funkcjonalności systemów informatycznych. W 2016 r. odbyło się 38 posiedzeń Komitetu;
- g) Komitet Ryzyka Technologicznego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem technologicznym IT i został powołany w celu zapewnienia:
- nadzoru i kontroli nad obszarem bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - efektywnej komunikacji w obszarze bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - zgodności działań obszaru bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego z celami i potrzebami Banku,
 - funkcjonowania spójnego i udokumentowanego systemu zarządzania ryzykiem technologicznym,
 - systematycznego monitorowania danych na temat ryzyka technologicznego (identyfikacji i szacowania ryzyka technologicznego oraz rezultatów badania efektywności wprowadzonych mechanizmów kontrolnych).
- Komitet ustanawia akceptowalny poziom ryzyka technologicznego IT (apetytu na ryzyko technologiczne) oraz podejmuje działania mające na celu utrzymanie ryzyka technologicznego w Banku na zdefiniowanym poziomie. W 2016 r. odbyło się 9 posiedzeń Komitetu.
- h) Komitet Zarządzania Danymi jest ciałem decyzyjnym, rekomendującym działania związane z zarządzaniem danymi Banku. Został powołany w celu wspierania procesu tworzenia strategii oraz określania kierunków rozwoju obszaru zarządzania danymi w zgodzie ze strategią biznesową Banku, podejmowania decyzji o priorytetach i zasobach niezbędnych do realizacji strategii zarządzania danymi, sprawowania nadzoru nad realizacją strategii zarządzania danymi oraz szerzenia wiedzy w Banku dotyczącej najlepszych praktyk zarządzania danymi. W 2016 r. odbyły się 4 posiedzenia Komitetu.

1.1.3.1 Ocena odpowiedności

W dniu 27 października 2015 r. Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie nowelizacji „Polityki Doboru i Oceny Członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.” z dnia 8 kwietnia 2014 r. określającej zasady doboru i oceny odpowiedności Członków obu tych organów. Zmiana ta miała na celu dostosowanie treści Polityki do ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu

kryzysowym w systemie finansowym. Uchwała Zarządu Banku z dnia 27 października 2015 r. została również zaakceptowana przez Radę Nadzorczą w drodze uchwały z dnia 19 listopada 2015 r. Dokument ten służył zapewnieniu, iż funkcje Członków organu zarządzającego pełnione są przez osoby posiadające odpowiednie cechy i kwalifikacje. Proces doboru i oceny Członków Zarządu dokonywany był w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, postanowienia Statutu Banku oraz Regulaminu Walnego Zgromadzenia Banku i prowadzony był na podstawie oceny odpowiedniości.

Przedmiotem oceny jest odpowiedniość Członka Zarządu do pełnienia funkcji w tym organie rozumiana jako posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nieposzlakowanej opinii oraz spełnianie innych kryteriów istotnych dla działania Zarządu umożliwiających skuteczne zarządzanie Bankiem i reprezentowanie go na zewnątrz, w tym w szczególności zachowanie niezależnego osądu i działanie w interesie Banku. Ocena odpowiedniości powinna uwzględniać ocenę Zarządu jako całego organu.

Ocena odpowiedniości Członka Zarządu dokonywana jest w następujących sytuacjach:

- 1) powołanie Członka Zarządu;
- 2) znacząca zmiana zakresu odpowiedzialności danego Członka w ramach Zarządu;
- 3) ujawnienie informacji mogących mieć wpływ na reputację Członka Zarządu;
- 4) zmiana regulacji wewnętrznych lub zewnętrznych określających minimalny zakres kwalifikacji wymaganych przy pełnieniu danej funkcji;
- 5) znacząca zmiana profilu lub skali działalności Banku;
- 6) inne okoliczności powodujące znaczne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej Banku.

Ocenę odpowiedniości Członków Zarządu przeprowadzał Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku BPH S.A. Przed przedstawieniem kandydatury Radzie Nadzorczej Banku, Komitet dokonywał oceny odpowiedniości zgodnie ze „Szczegółowymi Zasadami Doboru i Oceny Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.” (również wprowadzonymi w drodze uchwały wraz z Polityką Doboru i Oceny Członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.), których celem jest szczegółowe określenie sposobu realizacji postanowień Polityki Doboru. Wyniki oceny przedstawiane były Radzie Nadzorczej.

W przypadku braku możliwości oceny odpowiedniości przed powołaniem do Zarządu Banku, Komitet dokonuje tej oceny nie później niż w ciągu sześciu tygodni od daty powołania do Zarządu Banku.

W przypadku zaistnienia okoliczności poddających w wątpliwość odpowiedniość Członka Zarządu dokonywana jest analiza wpływu tych okoliczności na ocenę odpowiedniości oraz podejmowane są stosowne działania.

W przypadku znaczącej zmiany zakresu odpowiedzialności Członka Zarządu w ramach Zarządu, ujawnienia informacji mogących mieć wpływ na reputację Członka Zarządu, zmiany regulacji wewnętrznych lub zewnętrznych określających minimalny zakres kwalifikacji wymaganych przy pełnieniu danej funkcji, znaczącej zmiany profilu lub skali działalności Banku lub innych okoliczności powodujących znaczne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej Banku, przeprowadza się ponowną ocenę odpowiedniości Członka Zarządu Banku w zakresie właściwym dla okoliczności stanowiących przesłankę ponownej oceny.

Komitet okresowo, co najmniej raz do roku, dokonuje oceny Zarządu jako całości, która to ocena obejmuje w szczególności wielkość, skład i skuteczność działania Zarządu.

Roczna ocena dokonywana jest zgodnie ze „Szczegółowymi Zasadami Oceny Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.”.

Członkowie Zarządu Banku BPH S.A. zajmują po jednym stanowisku dyrektorskim w rozumieniu art. 435 ust. 2 lit. a) Rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

Zróżnicowanie w odniesieniu do wyboru członków Zarządu Banku było odpowiednie do skali i zakresu działalności Banku i było realizowane w oparciu o Statut oraz „Politykę Doboru i Oceny Członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.” i „Szczegółowe Zasady Oceny Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku BPH S.A.”.

W 2016 roku w Banku istniał Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej, który odbył 4 posiedzenia.

1.1.4 Główne rodzaje ryzyka

W celu identyfikacji i zarządzania ryzykiem Grupa definiuje odpowiednie procesy, w szczególności dla następujących kategorii ryzyka:

- a) ryzyko kredytowe;

- b) ryzyko rynkowe, w tym m.in.:
 - ryzyko walutowe,
 - stopy procentowej,
- c) ryzyko płynności;
- d) ryzyko operacyjne;
- e) ryzyko prawne;
- f) ryzyko reputacji;
- g) ryzyko braku zgodności;
- h) ryzyko modeli.

1.2 Proces zarządzania ryzykiem

1.2.1 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko poniesienia przez Bank strat finansowych na skutek pogorszenia się sytuacji finansowej Klienta powodującej obniżenia lub utraty przez niego zdolności kredytowej lub w wyniku niewywiązania się przez klienta z warunków transakcji zawartej z Bankiem.

Ryzyko kredytowe obejmuje w szczególności następujące podstawowe rodzaje ryzyka:

- a) ryzyko klienta - ryzyko strat w wyniku niewywiązania się przez klienta ze swoich zobowiązań wobec Banku oraz ryzyko zmniejszenia wartości ekonomicznej ekspozycji kredytowej w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązania;
- b) ryzyko koncentracji - ryzyko zaistnienia istotnych strat kredytowych lub istotnej zmiany profilu ryzyka Banku w przypadku wystąpienia w Banku znaczących ekspozycji (z uwzględnieniem ekspozycji z tytułu ochrony kredytowej nierzeczywistej) powodujących nadmierne koncentracje:
 - wobec pojedynczych dłużników lub grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - wobec podmiotów należących do jednego sektora gospodarczego,
 - wobec podmiotów pochodzących z jednego rejonu geograficznego,
 - w jednakowym instrumencie finansowym,
 - zabezpieczonych tym samym typem zabezpieczenia,
 - w walucie obcej,
 - w jednym produkcie kredytowym;
- c) ryzyko kontrahenta - ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta transakcji terminowej lub pochodnej, przed ostatecznym rozliczeniem przepływów pieniężnych związanych z tą transakcją;
- d) ryzyko rezydualne - ryzyko mniejszej niż zakładano skuteczności technik ograniczania ryzyka kredytowego wykorzystywanych przez Bank, spowodowanej wystąpieniem innych wtórnych ryzyk (ryzyko operacyjne, rynkowe, płynności) związanych ze stosowaniem tych technik;
- e) ryzyko kraju (transferowe) - ryzyko poniesienia przez Bank strat wynikających z braku możliwości wywiązania się kontrahenta zagranicznego ze swoich zobowiązań płatniczych wobec Banku w związku z podjętymi przez władze danego kraju działaniami restrykcyjnymi dotyczącymi transferu kapitału za granicę oraz wymiany walut;
- f) ryzyko cyklu gospodarczego - ryzyko poniesienia przez Bank dodatkowych strat kredytowych (nieuwzględnionych w ryzyku rezydualnym) w przypadku wystąpienia dekonunktury gospodarczej;
- g) ryzyko rozmycia - ryzyko powstające w sytuacji, w której Bank kupuje wierzytelności, jakie dłużnik posiada względem strony trzeciej (np. swego kontrahenta) lub w ramach zabezpieczenia należności przyjmuje wierzytelności, jakie dłużnik Banku posiada względem strony trzeciej.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym Bank uwzględnia również inne rodzaje ryzyka, w szczególności:

- a) ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej - ryzyko związane ze zmianą kursu waluty, bądź stopy procentowej; niezabezpieczone ryzyka mogące spowodować realne straty kredytobiorcy;
- b) ryzyko środowiskowe - ryzyko pogorszenia zdolności kredytowej kredytobiorcy w związku z faktem, że prowadzona lub podejmowana przez niego działalność gospodarcza ma wpływ na środowisko i podlega przepisom regulującym ochronę środowiska oraz sposób korzystania z jego zasobów; ryzyko to może wystąpić również w odniesieniu do ustanowionych zabezpieczeń, których wartość w wyniku zrealizowania się ryzyka środowiskowego może ulec

zmniejszeniu, bądź może nastąpić całkowita utrata wartości zabezpieczenia, bądź też Bank będzie zmuszony do poniesienia dodatkowych kosztów w przypadku przejęcia takiego zabezpieczenia.

1.2.1.2 Czynniki generujące ryzyko kredytowe

Bank, udzielając kredytów, pożyczek, gwarancji i innych form finansowania, narażony jest na ryzyko, że udzielony kredyt bądź inna forma zaangażowania Banku nie zostaną spłacone, bądź rozliczone przez kredytobiorcę w terminie ustalonym w umowie. Ryzyko to występuje zawsze, niezależnie od rodzaju finansowania. Głównym źródłem tego ryzyka jest możliwość wystąpienia braku zdolności klienta do wywiązania się ze swoich zobowiązań wobec Banku spowodowana pogorszeniem się jego sytuacji finansowej.

1.2.1.3 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Z uwagi na profil Banku, brak nowej sprzedaży i ograniczenie działań do zarządzania portfelem już udzielonych kredytów hipotecznych dla osób fizycznych podstawowym celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymanie tego ryzyka na poziomie zaakceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku i osiągnięcie odpowiedniej dochodowości operacji kredytowych. Bank stosuje efektywne metody zarządzania ryzykiem kredytowym zarówno na poziomie portfelowym, jak i indywidualnych zaangażowań. Metody te są systematycznie weryfikowane i rozwijane. Struktura i organizacja procesu kredytowego oraz procedury i narzędzia identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka kredytowego są dostosowane do wymogów określonych w obowiązujących uchwałach i rekomendacjach nadzorczych.

Zarządzanie ryzykiem jest ściśle powiązane z działalnością biznesową i planowaniem strategicznym w całej organizacji określonego w strategii Banku apetytu na ryzyko.

Struktura organizacyjna Banku dostosowana jest do profilu działalności Banku ograniczonego do zarządzania istniejącym portfelem i zapewnia oddzielenie funkcji akceptacji ryzyka odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji kredytowych od funkcji odpowiedzialnych za monitorowanie i kontrolę ryzyka.

W Pionie Zarządzania Ryzykiem działają niezależne komórki odpowiedzialne za opracowanie i implementację zasad i procesów kredytowych (strategie, polityki i procedury kredytowe) oraz budowę, rozwój i wdrożenie narzędzi identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka na poziomie indywidualnym i portfelowym.

W ramach procesu Kredytowego wyodrębnione są funkcje związane z jego poszczególnymi etapami. Są one realizowane przez wyodrębnione komórki Pionu Zarządzania Ryzykiem lub przez podmiot zewnętrzny w ramach zawartych umów o outsourcingowych:

- a) akceptacja ryzyka (ocena ryzyka i podejmowanie decyzji kredytowych dotyczących zmian warunków wcześniej zawartych umów o kredyt hipotecznych),
- b) administracja kredytowa (sporządzanie aneksów do umów o kredyt i umów zabezpieczeń, otwieranie rachunków kredytowych i księgowanie operacji na tych rachunkach),
- c) monitoring i kontrola ryzyka (organizacja procesu monitorowania, budowa i rozwój narzędzi wspomagających proces monitorowania, monitoring indywidualnych ekspozycji kredytowych oraz portfela kredytowego),
- d) zarządzanie ekspozycjami o podwyższonym ryzyku, restrukturyzacja i windykacja.

W przypadku procesów realizowanych przez podmiot zewnętrzny w ramach zawartych umów o outsourcingowych kryteria i zasady realizacji procesów są opracowywane i wdrażane przez Pion Zarządzania Ryzykiem.

1.2.1.4 Odpowiedzialność w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarząd Banku określa strategię i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku oraz polityki i procedury kluczowe dla zarządzania ryzykiem kredytowym (system kompetencji kredytowych, modele ratingowe/scoringowe, modele i procesy wyceny ekspozycji kredytowych). Rada Nadzorcza, do której zadań należy m.in. nadzór nad ryzykiem portfela Banku, akceptuje główne założenia polityki zarządzania ryzykiem

kredytowym. Odpowiedzialność za wdrożenie i funkcjonowanie kompleksowego systemu zasad zarządzania ryzykiem spoczywa na CRO (Chief Risk Officer), który – jako Wiceprezes Zarządu – kieruje Pionem Zarządzania Ryzykiem. CRO odpowiada również za operacyjne zarządzanie ryzykiem kredytowym. W zarządzaniu ryzykiem kredytowym ważną rolę pełni Komitet Kredytowy i Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

1.2.1.5 Ocena ryzyka kredytowego, system scoringowy

Ocenę ryzyka kredytowego wspierają systemy scoringowe wykorzystujące dane dotyczące klienta. Systemy te – ich zasady, modele i platforma informatyczna, są budowane, walidowane i kalibrowane przez wyspecjalizowane jednostki Pionu Zarządzania Ryzykiem. Obowiązująca w Banku skala ratingowa umożliwia porównanie pojedynczych ekspozycji oraz sub-portfeli zarówno z innymi ekspozycjami Banku, jak i ze źródłami (ratingami) zewnętrznymi.

W odniesieniu do kredytów hipotecznych dla osób fizycznych w ramach metod ilościowych, poza oceną punktową (scoring), Bank określa klasę ryzyka klienta i transakcji, korzystając z metodologii Risk Based Pricing. Metodologia ta pozwala na dostosowanie parametrów kredytu do stopnia ryzyka generowanego przez klienta/ transakcję.

Systemy scoringowe mają szerokie zastosowanie w zarządzaniu ryzykiem kredytowym.

1.2.1.6 Podejmowanie decyzji kredytowych

Decyzje kredytowe w zakresie produktów opartych o ocenę scoringową:

- a) kryterium wyznaczającym szczebel kompetencyjny podejmujący decyzję kredytową jest maksymalna kwota limitu produktowego, kwota łącznej ekspozycji kredytowej wobec klienta;
- b) wynik oceny scoringowej oraz analizy zdolności i wiarygodności kredytowej wykorzystywany jest do podjęcia ostatecznej decyzji na odpowiednim szczeblu kompetencyjnym;
- c) kompetencje kredytowe nadawane są indywidualnie pracownikom jednostek odpowiedzialnych za analizę kredytową w zależności od produktu i segmentu klienta w Pionie Zarządzania Ryzykiem; podstawą do nadania kompetencji jest posiadana przez pracownika wiedza i doświadczenie;
- d) w przypadku ekspozycji przekraczających poziom indywidualnych kompetencji kredytowych pracowników weryfikujących wnioski kredytowe, wymagana jest decyzja Komitetu Kredytowego Banku.

1.2.1.7 Monitoring ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe jest monitorowane i kwantyfikowane w Banku w regularnym cyklicznym procesie, którego głównym elementem jest system klasyfikacji, składający się z odpowiednich procedur i narzędzi, tj. systemu scoringowego, systemu wczesnej identyfikacji ryzyka, w tym procesu wzmożonej obserwacji klientów, spełniających kryteria podwyższonego ryzyka oraz mechanizmu identyfikacji i oznaczania zdarzeń niewykonania zobowiązań. Procedury w tym zakresie istnieją zarówno dla zaangażowań klasyfikowanych jako normalne, jak i zagrożone, podlegające działaniom restrukturyzacyjnym i windykacyjnym. Regularnemu monitorowaniu podlegają również przyjęte zabezpieczenia – ich wiarygodność prawna i wartość.

Monitoring i raportowanie odbywa się w oparciu o System informacji zarządczej, zawierający szereg wbudowanych, standardowych, szczegółowych raportów i analiz przygotowywanych w cyklu miesięcznym. Wyniki monitorowania są podstawą do formułowania efektywnej metodyki oceny ryzyka kredytowego, mają wpływ na politykę zarządzania ryzykiem kredytowym i stanowią kluczowy element procesu decyzyjnego.

Równolegle w procesie monitorowania ryzyka prowadzony jest indywidualny monitoring klientów w zakresie wypełniania warunków umownych w tym dotyczących terminowości spłaty oraz wymaganych zabezpieczeń.

Cykliczny, wystandaryzowany system raportowania wspierany jest dodatkowo procesem analiz ad hoc odpowiadających na obserwowane trendy rozwoju portfela oraz zorientowanych na analizę wpływu

czynników makro oraz procesów zachodzących w sektorze bankowym na portfel kredytowy Banku. Analizy te wykorzystywane są również w celu pomiaru efektywności wprowadzonych przez Bank zmian w politykach i procesach kredytowych.

System informacji zarządczej obejmuje również monitoring portfela transakcji skarbowych obciążonych ryzykiem kredytowym.

Raporty prezentujące poszczególne portfele, sub-portfele i ich charakterystyki oraz koncentracje i poziom wykorzystania ustalonych limitów regularnie prezentowane są kierownictwu Pionu Zarządzania Ryzykiem, Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku oraz zainteresowanym jednostkom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

1.2.1.8 Ograniczanie ryzyka kredytowego

W związku z wycofaniem od 1 września 2016 z oferty kredytów hipotecznych oraz podziałem Banku profil ryzyka Banku zdeterminowany został przez jego główny przedmiot działalności, tj. prowadzenie działalności w zakresie portfela kredytów hipotecznych udzielonych na rzecz osób fizycznych, w znacznej części stanowiących kredyty udzielone w obcych walutach. W związku z tym szczególną uwagę Bank przykładą do ograniczania ryzyka kredytowego istniejącego portfela oraz ryzyka zmian cen nieruchomości. Przyjęte zabezpieczenia w formie hipoteki na nieruchomości mają na celu ograniczenie potencjalnej straty związanej z brakiem spłaty kredytu w przypadku pogorszenia się sytuacji kredytobiorcy i wystąpienia niewykonania zobowiązania wobec Banku (tzw. *default*).

W ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w celu zapewnienia odpowiedniej jakości portfela Bank realizuje pełen proces windykacji, począwszy od informacyjnych działań przed windykacyjnymi, poprzez monitoring wpłat na etapie wczesnej windykacji aż do etapu windykacji późnej obejmującej egzekucję prawną oraz działania po egzekucyjne.

W stosunku do klientów doświadczających trudności finansowych a jednocześnie wyrażających chęć i możliwości obsługi długu Bank stosuje różne formy pomocy, w szczególności polegające na restrukturyzacji zadłużenia jak również umorzeniu części długu w przypadku spłaty zadłużenia ze środków pochodzących z dobrowolnej sprzedaży nieruchomości będącej przedmiotem zabezpieczenia. Zastosowany model operacyjny zakłada realizację działań przed windykacyjnymi oraz wczesnej windykacji w formie outsourcingu do firmy zewnętrznej, natomiast windykacja późna prowadzona jest przez dedykowany zespół w ramach organizacji, przy czym wszystkie decyzje w zakresie podejmowanego ryzyka i jego poziomem ryzyka w procesie oraz kształtowaniem strategii windykacji wczesnej i restrukturyzacji pozostają wyłącznie w kompetencjach pracowników Banku.

1.2.1.9 Zarządzanie koncentracją

Realizując zadania związane z zarządzaniem ryzykiem Bank w celu ograniczenia ryzyka kredytowego portfela wyznaczył i monitoruje, zgodnie z wymogami Rekomendacji C, ryzyko koncentracji kredytowej wynikające ze specyfiki portfela kredytowego, profilu i skali działalności Banku oraz faktu zaprzestania akwizycji nowych zaangażowań kredytowych.

Ustalane limity mają charakter bezwzględного limitu lub wskaźnika wczesnego ostrzegania i dzielą się na limity globalne dotyczącego zaangażowania Banku w portfel kredytów hipotecznych, a także sub-limitów określanych w obrębie tego portfela.

Bank systematycznie monitoruje strukturę portfela według zdefiniowanych agregacji a w przypadku zaobserwowania tendencji do nadmiernej koncentracji – ocenia jej ryzyko uwzględniając skalę danego zaangażowania, jakość portfela oraz inne czynniki istotne z punktu widzenia tej koncentracji.

Wykorzystanie limitów oraz pozostałe koncentracje w portfelu podlegają systematycznemu monitorowaniu i raportowaniu.

1.2.1.10 Plany awaryjne

Mając na względzie przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla portfela kredytowego Banku, jakie mogą powodować zachodzące zmiany w sytuacji makroekonomicznej, Bank BPH opracował odpowiednie procedury pozwalające oszacować stopień oddziaływania tych zmian oraz podjąć - o ile jest to

uzasadnione - określone działania dostosowawcze. Bank przeprowadza regularnie testy warunków skrajnych. Wyniki testów są wykorzystywane do weryfikacji polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, a w przypadku wystąpienia istotnego prawdopodobieństwa zaistnienia negatywnych, krytycznych zmian w otoczeniu makroekonomicznym – do opracowania adekwatnych planów awaryjnych.

1.2.1.11 Zasady identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego

Ocena ryzyka niewypłacalności dokonywana jest w Banku BPH w oparciu o modele scoringowe (aplikacyjne i behawioralne) dla kredytobiorców detalicznych. Rating/ scoring nadany danemu kredytobiorcy/ transakcji pozwala na określenie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania kredytobiorcy wobec Banku w horyzoncie 1 roku. Modele obejmują 29 kategorii ratingowych z przypisanym prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązań wobec Banku (ang. *probability of default*) oraz jedną kategorię, w przypadku których ryzyko niewywiązania się z zobowiązań wobec Banku zmaterializowało się (tj. nastąpił *default*, zidentyfikowano przesłanki utraty wartości).

Szczegółowe informacje na temat poszczególnych zasad identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego przedstawione są w notcie 44.4 do Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2016.

1.2.1.12 Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do podmiotów zależnych

Ze względu na charakter działalności spółek zależnych, Bank uznaje ryzyko kredytowe w tych podmiotach za nieistotne.

1.2.2 Ryzyko operacyjne

1.2.2.1 Definicja

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, nieadekwatnych procedur, działań ludzi, działań systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne oraz uwzględnia ryzyko reputacji jako efekt zdarzenia operacyjnego.

1.2.2.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym

Polityką Banku jest minimalizacja ekspozycji z tytułu ryzyka operacyjnego. Realizacja tej zasady następuje poprzez przeciwdziałanie wystąpieniom strat operacyjnych oraz ograniczanie ich skutków w przypadku materializacji ryzyka. Cele zarządzania ryzykiem operacyjnym realizowane są w ramach całościowego systemu kontroli zarządzania ryzykiem operacyjnym. W „Strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku BPH S.A.” zostały określone założenia i cele strategiczne dla ryzyka operacyjnego oraz sposób ich implementacji. Celem Strategii jest określenie ram zarządzania ryzykiem operacyjnym w funkcjonującej strukturze Banku.

Zgodnie z wprowadzonymi Uchwałą Zarządu Banku regulacjami określona została struktura zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego obejmująca wszystkie jednostki/ komórki organizacyjne Banku. W skład tej struktury do dnia Podziału Banku wchodził Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, Departament Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym, Koordynatorzy Ryzyka Operacyjnego poszczególnych pionów/ obszarów Banku oraz wyznaczeni przez nich Championi Ryzyka Operacyjnego.

Z dniem Podziału Banku struktura zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego została dostosowana do skali i profilu działalności Banku. Obecnie w jej skład wchodzi Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, Departament Zarządzania Ryzykiem Banku oraz Dyrektorzy poszczególnych Departamentów Banku (jako Właściciele ryzyka).

Nadzór nad realizacją przyjętej Strategii sprawuje Rada Nadzorcza, która w razie potrzeby może zlecić poddanie jej aktualizacji. Niezależnej oceny procedur i mechanizmów działania oraz stopnia zgodności realizowanych działań z przyjętą strategią zarządzania ryzykiem oraz adekwatności procedur i stosowanych metod do profilu i skali ryzyka, na jakie narażony jest Bank dokonuje Departament Audytu Wewnętrznego.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za zapewnienie adekwatnej struktury zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego.

Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. W jego skład wchodzi Członkowie Zarządu, Dyrektor Zarządzający Wsparcia Prawnego i Relacji Korporacyjnych, Dyrektor Zarządzający Compliance, Dyrektor Zarządzający Audytu Wewnętrznego.

Za proces kontroli zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku, w szczególności za kształtowanie celów oraz opracowanie, zorganizowanie i nadzorowanie ramowej struktury i procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym, rozwój i wdrażanie metod, narzędzi i instrumentów kontroli ryzyka operacyjnego, monitoring ryzyka w skali Banku oraz monitorowanie działań Jednostek Organizacyjnych zapewniające zgodność zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku z przepisami prawa i rekomendacjami nadzorczymi odpowiada Departament Zarządzania Ryzykiem Banku.

W ramach modelu zarządzania ryzykiem operacyjnym Dyrektorzy Departamentów odpowiedzialni są za organizację zarządzania ryzykiem operacyjnym w podległych jednostkach, w tym między innymi za bieżące operacyjne zarządzanie ryzykiem operacyjnym, przestrzeganie limitów ryzyka operacyjnego, zapewnienie planów mitygujących zidentyfikowane ryzyka, zapewnienie efektywności prowadzonych działań związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym na swoim szczeblu, podejmowanie działań wspomagających proces monitorowania ryzyka operacyjnego, raportowanie ryzyka, zdarzeń oraz kluczowych wskaźników ryzyka, współpracę z Departamentem Zarządzania Ryzykiem Banku w ramach systemu zarządzania ryzykiem.

Głównymi elementami składającymi się na proces kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym są następujące narzędzia i metody pomiaru ryzyka operacyjnego:

- a) proces oceny ryzyk i mechanizmów kontrolnych (ang. Risk and Control Self-Assessment, RCSA);
- b) ewidencja danych o stratach operacyjnych (ang. Loss Data Collection, LDC);
- c) monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o Kluczowe Wskaźniki Ryzyka (ang. Key Risk Indicators).

1.2.2.3 Proces oceny ryzyk i mechanizmów kontrolnych

W ramach procesu RCSA Bank dokonując pomiaru ryzyka operacyjnego na poziomie jednostek organizacyjnych, dokonuje identyfikacji i oceny ryzyka, na które jest narażony oraz identyfikacji mechanizmów kontrolnych. Proces ten umożliwia określenie poziomu ryzyka przy istniejących mechanizmach zapobiegawczych i kontrolnych, ocenę jakości stosowanych technik ograniczania ryzyka oraz zaproponowanie nowych, gdy obecnie stosowane nie będą wystarczająco efektywne.

Proces RCSA zapewnia:

- 1) określenie charakteru i stopnia narażenia Banku na ryzyko operacyjne,
- 2) przygotowanie bazy do priorytetyzacji działań ograniczających ryzyko operacyjne,
- 3) zbudowanie mapy ryzyka operacyjnego,
- 4) zebranie danych do opracowania limitów na ryzyko operacyjne w szczególności w oparciu o oszacowany apetyt.

Proces RCSA polega na:

- 1) identyfikacji ryzyk operacyjnych, na jakie narażony jest Bank,
- 2) oszacowaniu częstotliwości ich wystąpienia i konsekwencji finansowych,
- 3) identyfikacji mechanizmów kontrolnych oraz ocenie ich efektywności,
- 4) zaproponowaniu planu działań zaradczych dla obszarów najbardziej narażonych na ryzyko operacyjne.

1.2.2.4 Ewidencja danych o stratach operacyjnych

W Banku funkcjonuje proces rejestracji danych o zdarzeniach z tytułu ryzyka operacyjnego. W jego ramach Bank systematycznie gromadzi dane zarówno o stratach operacyjnych, jak i zdarzeniach potencjalnych, które nie przyniosły straty, ale zostały ocenione jako istotne z punktu widzenia narażenia na stratę operacyjną. Dane te są przechowywane w centralnym rejestrze zdarzeń operacyjnych. Proces rejestracji zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego realizuje następujące cele:

- 1) zebranie danych potrzebnych do identyfikacji i analizy obszarów, gdzie realizuje się ryzyko operacyjne,
- 2) zebranie danych pomocniczych w ramach procesu RCSA,
- 3) zebranie danych do opracowania limitów na ryzyko operacyjne,
- 4) zapewnienie danych na potrzeby monitorowania wykorzystania limitów na ryzyko operacyjne,

- 5) przygotowanie danych na potrzeby modelowania ryzyka operacyjnego, w tym w zakresie przeprowadzania testów warunków skrajnych,
- 6) zapewnienie danych na potrzeby raportowania zewnętrznego.

1.2.2.5 Monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o kluczowe wskaźniki ryzyka

Bank posiada system wczesnego ostrzegania przed ekspozycją na ryzyko operacyjne w oparciu o tzw. kluczowe wskaźniki ryzyka. KRI są zestawem parametrów procesu biznesowego, które z wyprzedzeniem odzwierciedlają skalę narażenia na ryzyko oraz zmiany profilu ryzyka operacyjnego danego procesu, stanowiąc również narzędzie bieżącego monitorowania stopnia narażenia Banku na ryzyko operacyjne.

1.2.2.6 Planowanie utrzymania ciągłości działania i plany awaryjne

Bank BPH w sposób kompleksowy zarządza ciągłością działania poprzez identyfikację krytycznych procesów biznesowych, opracowywanie, aktualizację i testowanie planów ciągłości działania (BCP – *Business Continuity Plans*) oraz wzmacnianie świadomości ciągłości działania wśród pracowników Banku. Zarządzanie ciągłością działania ma za zadanie podnosić bezpieczeństwo Banku oraz zapewniać ciągłość jego krytycznych operacji w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej. Posiadany przez Bank rozbudowany system planów ciągłości działania, które stanowią zbiór spójnych i powiązanych ze sobą procedur, określa sposób postępowania w przypadku wystąpienia definiowanych scenariuszy zdarzeń nadzwyczajnych odnoszących się do niedostępności osób, lokalizacji, systemów oraz usług podmiotów zewnętrznych.

1.2.2.7 Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka operacyjnego

Na podstawie informacji zgromadzonych w centralnym rejestrze zdarzeń operacyjnych, wskaźników KRI, zgodnie z harmonogramem posiedzeń Komitetu ds. Ryzyka Operacyjnego oraz w okresach kwartalnych przygotowywane są syntetyczne raporty na temat poziomu ryzyka operacyjnego w skali Banku. Zawierają one między innymi informacje na temat:

- a) poziomu/ profilu ryzyka operacyjnego w danym kwartale w skali Banku;
- b) najbardziej istotnych wydarzeń wpływających na poziom ryzyka operacyjnego;
- c) zdarzeń zarejestrowanych w bazie w danym kwartale ze szczególnym uwzględnieniem największych zdarzeń;
- d) najistotniejszych działań podejmowanych w poszczególnych obszarach Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym;
- e) kluczowych wskaźników ryzyka (KRI).

Dodatkowo, przygotowywane są okresowe raporty dla Rady Nadzorczej oraz dla pozostałych Komitetów funkcjonujących w Banku (Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej).

1.2.2.8 Zasady ograniczania ryzyka operacyjnego oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka operacyjnego

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym istnieje równoległe do funkcjonujących polityk i procedur dotyczących redukcji strat i kosztów oraz usprawniania procesów operacyjnych. Stanowi on element zapewniający całościowe oraz zintegrowane podejście do ograniczania ryzyk o charakterze operacyjnym.

W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego w Banku stosowane są między innymi rozwiązania, takie jak:

- a) instrumenty kontrolne;
- b) zabezpieczenia fizyczne;
- c) ubezpieczenia;
- d) plany awaryjne i ciągłości działania;
- e) outsourcing;
- f) szkolenia.

W Banku został opracowany szereg polityk i procedur mających wpływ na ograniczenie ryzyka operacyjnego. Określają one między innymi zagadnienia związane z:

- a) bezpieczeństwem Banku;
- b) bezpieczeństwem informacji;
- c) bezpieczeństwem danych osobowych;

- d) bezpieczeństwem systemu teleinformatycznego;
- e) zarządzaniem ciągłością działania (BCM);
- f) przeciwdziałaniem nadużyciom w Banku;
- g) przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

1.2.2.9 Informacje o sumach strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego w 2016 r.

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia w ramach rodzaju	Strata brutto (mln PLN)
1. Oszustwa wewnętrzne	Kradzież i oszustwo	0.3
2. Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	4.1
3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	0.4
4. Klienci, produkty i praktyki operacyjne	1) Obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	0.2
	2) Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	0.0
	3) Wady produktów	0.0
5. Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Szkody w aktywach rzeczowych w wyniku innych wydarzeń	0.3
6. Zakłócenia działalności banku	Systemy	0.0
	1) Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	0.9
7. Wykonanie transakcji, dostawa	2) Monitorowanie i sprawozdawczość	0.0
	3) Napływ i dokumentacja klientów	0.1
	4) Zarządzanie rachunkami klientów	0.0
	5) Kontrahenci niebędący klientami banku (np. izby rozliczeniowe)	4.6
	6) Sprzedawcy i dostawcy	0.3

Bank na bieżąco monitoruje straty wynikające ze zdarzeń w najbardziej dotkniętych kategoriach ryzyka operacyjnego dostosowując swoje działania prewencyjne i mitygujące do zmieniających się warunków.

1.2.2.10 Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w odniesieniu do podmiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces.

W ramach procesu zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego, sprawowanego przez Bank BPH, spółki zależne:

- a) raportują zdarzenia/ straty z tytułu ryzyka operacyjnego;
- b) raportują wyniki procesu samooceny ryzyka operacyjnego
- c) raportują kluczowe wskaźniki ryzyka;
- d) przekazują kwartalne raporty z zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółce zależnej.

1.2.3 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji

1.2.3.1 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji Banku

Ryzyko braku zgodności jest rozumiane jako ryzyko sankcji prawnych lub regulacyjnych, strat finansowych lub strat reputacji, które Bank może ponieść jako wynik niedostosowania się do przepisów prawa, regulacji nadzorczych, ogólnie przyjętych praktyk postępowania i standardów etycznych w działalności biznesowej

oraz wewnętrznych polityk i procedur Banku. W ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności Bank monitoruje także równoległe ryzyko reputacji, związane z negatywnym odbiorem wizerunku Banku przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, nadzorców, regulatorów oraz opinię publiczną.

Ryzyko reputacji jest rozumiane jako ryzyko ewentualnego pogorszenia się opinii nt. sektora, w którym Bank działa albo też zła opinia nt. praktyk Banku lub jego wewnętrznej organizacji i kontroli, które może być pochodną wobec innych ryzyk, a w szczególności ryzyka braku zgodności. Za zarządzanie ryzykiem reputacji odpowiada Departament Komunikacji i Zarządzania Produktami oraz Departament Compliance.

Bank prowadząc swoją działalność, przestrzega przepisów obowiązującego prawa, regulacji wewnętrznych, zaleceń, wytycznych i innych regulacji wydawanych przez regulatorów, regulacji branżowych sektora finansowego, przyjętych zasad ładu korporacyjnego oraz ugruntowanych zasad etycznego postępowania.

Za zaprojektowanie i wdrożenie efektywnego programu zapewnienia zgodności oraz monitoring ryzyka braku zgodności i reputacji odpowiedzialny jest w Banku Departament Compliance. Program zapewnienia zgodności to obejmujący wszystkie działania Banku proces oceny, zarządzania oraz nadzorowania ryzyka braku zgodności. Podstawą Programu jest coroczny proces identyfikacji oraz oceny ryzyka braku zgodności we wszystkich jednostkach biznesowych Banku. W oparciu o ten proces, Departament Compliance przy współpracy z innymi jednostkami/ komórkami organizacyjnymi opracowuje Plan Compliance dla Banku na kolejny rok.

W poszczególnych obszarach zarządzania ryzykiem braku zgodności funkcjonują regularne mechanizmy kontrolne i sprawozdawcze, a wyniki okresowych raportów są przedmiotem prezentacji i analiz na forum odpowiednich Komitetów oraz Zarządu Banku.

Dodatkowo, corocznie Rada Nadzorcza Banku dokonuje oceny efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku, podejmując w tej sprawie stosowną uchwałę.

1.2.3.2 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji w odniesieniu do podmiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka braku zgodności i reputacji. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces.

1.2.4 Zarządzanie ryzykiem prawnym

Ryzyko prawne jest rozumiane jako zagrożenie wynikające ze zmian, ale także z naruszeń lub nieprzestrzegania przepisów ustaw, aktów wykonawczych i umów, jak również przepisów regulacyjnych, standardów rachunkowości, co w konsekwencji prowadzić może do wystąpienia sporów sądowych. Monitoringiem ryzyka prawnego oraz jego ograniczaniem zajmuje się Departament Prawny i Relacji Korporacyjnych w Pionie Prezesa Zarządu. Ryzyko prawne minimalizowane jest poprzez następujące działania:

- a) bieżące monitorowanie zmian w otoczeniu prawnym oraz regulatorskim Banku (informacje o aktualnych i planowanych zmianach, orzeczeniach sądowych istotnych dla działalności bankowej);
- b) bieżące opiniowanie regulacji wewnętrznych Banku;
- c) informowanie jednostek organizacyjnych o obowiązkach płynących ze zmian obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności w zakresie działalności bankowej;
- d) bieżące opiniowanie umów zawieranych z podmiotami zewnętrznymi;
- e) wsparcie prawne w procesie negocjacji;
- f) wsparcie prawne w realizowaniu procesów biznesowych;
- g) ocenę, przez pracowników Departamentu Prawnego i Relacji Korporacyjnych, statusu prowadzonych w Banku spraw sądowych, w tym w szczególności oceny prawdopodobieństwa niekorzystnego rozstrzygnięcia danej sprawy oraz konieczności i wysokości utworzenia rezerwy;
- h) sygnalizowanie stwierdzonych nieprawidłowości w działaniach Banku, na podstawie zdarzeń zauważonych przez pracowników w toku realizacji zadań oraz prowadzonych przez nich spraw spornych oraz podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie zdarzeniom stwarzającym ryzyko prawne w zakresie obsługi prawnej danego Departamentu.

Ocena poziomu ryzyka prawnego polega na ustaleniu prawdopodobieństwa jego wystąpienia i oszacowania potencjalnych dla Banku strat lub ustaleniu przyczyn i rozmiaru poniesionych strat wywołanych danym zdarzeniem.

Bank identyfikuje ryzyko związane ze zlecaniem wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym jako jedną z najistotniejszych ekspozycji w obszarze ryzyka operacyjnego. Wynika ona przede wszystkim z ograniczonej kontroli Banku nad podmiotami wykonującymi zlecane usługi. Podstawowym narzędziem ograniczania tego rodzaju ryzyka są w Banku szczegółowe polityki i procedury postępowania regulujące najważniejsze aspekty związane z czynnością outsourcingu.

Departament Prawny i Relacji Korporacyjnych przygotowuje raporty dla Zarządu Banku dotyczące zdarzeń z zakresu ryzyka operacyjnego na zlecenie Dyrektora Departamentu Prawnego i Relacji Korporacyjnych na podstawie zgromadzonych informacji o zdarzeniach operacyjnych.

1.2.5 Ryzyko rynkowe

1.2.5.1 Definicja

Ryzyko rynkowe jest ryzykiem zmiany wartości aktywów/ pasywów oraz pozycji pozabilansowych mającym wpływ na rachunek wyników lub kapitały własne Banku spowodowanym zmianami czynników rynkowych (w tym m.in. stóp procentowych, kursów walutowych).

1.2.5.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem rynkowym

Podstawowym celem przyjętej przez Bank polityki jest ograniczanie ryzyka rynkowego poprzez jego aktywne monitorowanie oraz zarządzanie w oparciu o zasady i procedury zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, Komitet ALCO i Zarząd Banku, z uwzględnieniem wymogów polskich organów nadzorczych. Apetyt na ryzyko rynkowe został określony za pomocą systemu limitów, wartości progowych i zasad. System limitów i wartości progowych uwzględnia wszystkie istotne czynniki związane z ryzykiem rynkowym.

Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka rynkowego odbywa się w sposób scentralizowany przez Departament Skarbu.

Pomiar ryzyka rynkowego jest dokonywany przez znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem Departament Zarządzania Ryzykiem Banku, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są na bazie bieżącej - w zakresie pomiaru ekspozycji ryzyka walutowego oraz cyklicznie, nie rzadziej niż raz w miesiącu w zakresie pomiaru ekspozycji ryzyka stopy procentowej. Ponadto okresowo (miesięczne, kwartalne) sporządzane są raporty w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorczą, Zarząd Banku, Komitet ALCO oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

Podstawowymi metodami pomiaru ekspozycji ryzyka rynkowego są:

- a) pomiar wrażliwości (BPV),
- b) zmienność wyniku odsetkowego,
- c) pozycja walutowa.

Uzupełnieniem przyjętej metodyki są testy scenariuszy skrajnych umożliwiające oszacowanie potencjalnych strat Banku w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

W celu ograniczenia ryzyka rynkowego Bank zaimplementował strukturę limitów. Podstawowymi limitami są: limit BPV, oraz limit otwartej pozycji walutowej globalnej brutto.

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły przekroczenia limitów określonych przez Radę Nadzorczą w zakresie ryzyka rynkowego.

1.2.5.3 Ryzyko walutowe

Bank BPH ze względu na prowadzoną działalność na rynku walutowym narażony jest na ryzyko ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut. Ryzyko to – rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty – jest tym większe im:

- a) większa jest zmienność kursów walut;
- b) większe jest niedopasowanie należności i zobowiązań walutowych.

W zakresie ograniczania ryzyka walutowego w Banku funkcjonuje system limitów. Maksymalny poziom otwartych pozycji walutowych jest ograniczony przez nałożony limit maksymalnej wielkości otwartej pozycji brutto oraz w podziale na poszczególne waluty. Limity te służą do ograniczania do bezpiecznych kwot otwartej pozycji walutowej i są monitorowane w każdym dniu roboczym.

Statystyka otwartej pozycji walutowej brutto za okres 05/11/2016 – 31/12/2016 w Banku BPH (w tys. USD)

Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość średnia	05.11.2016	31.12.2016
279	3 004	1 077	1 636	1 382

1.2.5.4 Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiowane jest jako wrażliwość zarówno wyniku odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku na zmiany stóp procentowych. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest identyfikacja obszarów ryzyka stopy procentowej oraz monitorowanie ekspozycji ryzyka, w ramach akceptowanego przez Radę Nadzorczą i Zarząd Banku poziomu ryzyka stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje cztery główne rodzaje ryzyka:

- a) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – wynikające z niedopasowania przeszacowywanych w danym okresie wielkości aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych;
- b) ryzyko krzywej dochodowości – wynikające ze zmian kształtu krzywej dochodowości występujących na skutek zmian relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku;
- c) ryzyko bazowe – wynikające z niedoskonałej korelacji stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe o identycznych okresach przeszacowania lub płatności, lecz powiązanych z różnymi stawkami referencyjnymi;
- d) ryzyko opcji klienta – związane z występowaniem możliwości decyzyjnych przyznawanych klientom w ramach produktów i usług oferowanych przez Bank; w szczególności dotyczy to wcześniejszej spłaty kredytów, wcześniejszych wypłat depozytów, stosowania innych parametrów niż ujęte w harmonogramie spłaty rat kredytów oraz wynikające z występowania instrumentów pochodnych wbudowanych w oferowane usługi i produkty.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela.

Pomiar i raportowanie ryzyka rynkowego jest dokonywane przez znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem Departament Zarządzania Ryzykiem Banku, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji.

Metodyka BPV pozwala natomiast na oszacowanie wrażliwości wyceny pozycji na zmiany stóp procentowych w poszczególnych przedziałach czasowych o 1 punkt bazowy (0,01%).

Ekspozycja Grupy Banku BPH na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BPV wg stanu na 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	-3	0	0	-2	-2	0	0	-7
PLN	-21	-8	-1	-4	-11	-15	-14	-74
USD	0	0	0	0	-1	0	-0	-1
CHF	-119	-20	0	-16	9	-5	4	-147

Istotnym dopełnieniem analizy ekspozycji ryzyka stopy procentowej jest przeprowadzana okresowo analiza scenariuszy warunków kryzysowych. Dla ryzyka stopy procentowej Bank stosuje następujące scenariusze kryzysowe:

- a) równoległe przesunięcie krzywych dochodowości, w tym w górę i w dół o 200 punktów bazowych;
- b) scenariusze historyczne definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian stóp procentowych.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej Grupy Banku BPH (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	-600	0	0	-400	-400	0	0	-1 400
PLN	-4 200	- 1 600	-200	-800	-2 200	-3 000	-2 800	-14 800
USD	0	0	0	0	-200	0	-0	-200
CHF	-23 800	-4 000	0	-3 200	1 800	-1 000	800	-29 400

W zakresie ograniczania ryzyka stopy procentowej funkcjonuje w Banku system limitów i wartości progowych.

1.2.5.5 Zarządzanie ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych

Zarządzanie ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym, w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności w Podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH jako podmiot dominujący nadzoruje ryzyko rynkowe w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka rynkowego ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka rynkowego. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

1.2.6 Ryzyko płynności

Ryzyko płynności to potencjalne zagrożenie utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań przez Bank. Strategia w zakresie ryzyka płynności i zarządzania tym ryzykiem została określona w dokumencie „Strategia Banku BPH S.A. w zakresie apetytu na ryzyko”. Strategia jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku ALCO i Zarządu Banku. Strategia określa najważniejsze zasady oraz definiuje zarządzanie ryzykiem płynności na poziomie strategicznym, jak również określa kierunkowo źródła refinansowania.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku BPH odbywa się zgodnie z polityką uchwaloną przez Zarząd Banku. Dokument ten określa m.in. zasady monitorowania ryzyka płynności, obowiązki sprawozdawcze, kompetencje oraz zakresy odpowiedzialności poszczególnych jednostek w procesie zarządzania ryzykiem płynności (w tym rozdzielanie funkcji skarbowych od funkcji monitorujących ekspozycje ryzyka), system limitów oraz tzw. wskaźniki wczesnego ostrzegania ograniczające to ryzyko w Banku, jak również zasady postępowania w przypadku wystąpienia kryzysu płynności. Do monitoringu ryzyka płynności Bank wykorzystuje metodę urealnionej luki płynności. Urealniona luka płynności wyliczana jest według terminów zapadalności aktywów i zobowiązań prognozowanych w oparciu o ocenę bieżącą terminów i sald realizacji zobowiązań.

W celu utrzymania bezpiecznej pozycji płynności Banku decyzją Rady Nadzorczej Banku oraz decyzją Zarządu zatwierdzono podstawowy miernik ryzyka płynności – t.zw. bufor płynności.

Bufor płynności jest wyliczany 1 raz w miesiącu na podstawie scenariuszy testów warunków skrajnych luki płynności. Bank definiuje tą miarę jako minimalną wielkość nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów

płynnych, jakie Bank winien posiadać, pozwalającą na przetrwanie Bankowi bez pomocy ze strony inwestora strategicznego co najmniej 30 dni w przypadku wystąpienia kryzysu płynności wewnątrz Banku, kryzysu systemowego lub stanowiącego kombinację obu powyższych wariantów, ale nie będącego ich prostą agregacją (tzw. „kryzys łączony”).

Z uwagi na obecną działalność, Bank nie jest narażony na ryzyko wypływu środków klientów, a także w ograniczonym stopniu odczuwa wahania czynników rynkowych. Z tego powodu w scenariuszach testów warunków skrajnych uwzględniono m.in. ryzyko wynikające z zmian regulacyjnych oraz rządowych w obszarze kredytów hipotecznych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku nadwyżka płynności wynosiła 918 mln zł. i składała się z:

Elementy nadwyżki płynności	Typ aktywa (mln zł.)
Bony NBP	890
Należności wobec NBP	28

Obecne poziomy miar M1-M4 oraz LCR wynikają głównie z wysokiego poziomu aktywów płynnych oraz ograniczonego poziomu wypływów płynności (Bank nie posiada depozytów klientów, a ponadto nie przyznaje linii pozabilansowych klientom).

Dodatkowo, Bank posiada linię pozabilansową od inwestora strategicznego w kwocie 2,2 mld CHF, która dotychczas nie była wykorzystywana i stanowi dodatkowe zabezpieczenie płynnościowe. Wielkość niewykorzystanej linii wg stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 2,2 mld CHF i w urealnionej luce płynności jest uwzględniana jako wpływ występujący w przedziale do 1 miesiąca, oraz jako wypływ zgodnie z kontraktowym terminem wygaśnięcia tej linii (tj.: w przedziale powyżej 5 lat).

Nadzorcze miary płynności kształtowały się w 2016 roku powyżej wymaganych limitów. Poniżej przedstawiono miary M1-M4 oraz LCR dla Grupy Banku BPH na dzień 31 grudnia 2016 roku:

M1 (mln. zł)	M2	M3	M4	LCR (%)
9 572	17,9	51,3	1,03	4 120

Poniżej przedstawiono urealnioną lukę płynności dla Grupy Banku BPH SA na 31 grudnia 2016 roku w mln zł:

Urealniona luka płynności w ujęciu skonsolidowanym dla Grupy Banku BPH na dzień 31 grudnia 2016 r. (w mln PLN)

	do 1 miesiąca	1-3 miesięcy	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	1- 3 lat	3 - 5 lat	pow. 5 lat
luka urealniona	10 201	25	22	47	305	-8 680	151
luka skumulowana	10 201	10 226	10 248	10 294	10 599	1 919	2 070

Poniżej przedstawiono strukturę sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy Banku wg stanu na 31 grudnia 2016 – z uwzględnieniem kontraktowych terminów zapadalności (w tys. zł).

Pasywa Grupy Banku BPH wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	razem
Zobowiązania wobec banków						0
Zobowiązania wobec klientów	11 783					11 783
Zobowiązania wobec pozostałych instytucji	5 701			12 513 495		12 519 196
Emisje własne						0
Pozostałe pasywa finansowe						115 435
Zobowiązania podporządkowane	10 956			983 797		994 753
RAZEM	28 440	0	0	13 497 292		13 641 167

Głównym źródłem finansowania Banku w 2016 roku były pożyczki oraz linie rewolwingowe otrzymane od podmiotów powiązanych z większościowym udziałowcem Banku. Bank posiada łącznie 6 umów na długoterminowe finansowanie w CHF, EUR i USD z Grupy GE, o kontraktowej zapadalności od 1 do 6 lat, w łącznej wysokości 2,97 mld CHF, 55 mln EUR, 10 mln USD na dzień 31 grudnia 2016 (łącznie 12,52 mld zł wg kursu NBP z 31 grudnia 2016 roku) i 3,38 mld CHF na dzień 31 grudnia 2015 roku (13,32 mld zł wg kursu NBP z 31 grudnia 2015 roku). Wspomniane źródła finansowania są wystarczające w stosunku do skali prowadzonej działalności Banku. Wykorzystane linie kredytowe w urealnionej luce płynności są uwzględniane zgodnie z planowanym harmonogramem spłat, uwzględniającym tempo spłaty kredytów.

W celu zapewnienia bezpiecznego poziomu płynności Bank utrzymywał odpowiedni zasób wysokiej jakości, nieobciążonych aktywów płynnych, a dodatkowo poprzez podpisaną umowę miał dostęp do odnawialnego źródła finansowania w postaci linii kredytowej. Linia ta nie była wykorzystywana przez Bank w 2016 roku. Wielkość niewykorzystanej linii wg stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 2,2 mld CHF i w urealnionej luce płynności jest uwzględniana jako wpływ występujący w trzecim dniu roboczym od dnia sprawozdawczego (tj.: w przedziale do 1 miesiąca), oraz jako wypływ zgodnie z kontraktowym terminem wygaśnięcia tej linii (tj.: w przedziale powyżej 5 lat).

Pozycje pozabilansowe Grupy Banku BPH wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	46 608	0	0	0	0	46 608
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne, w tym:		0	0	0	20 897	0
<i>gwarancje dobrego wykonania</i>		0	0	0	0	0
Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone	46 608	0	0	0	20 897	67 505

1.2.6.1 Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych

Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności w Podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH, jako podmiot dominujący, nadzoruje ryzyko płynności w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka płynności ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka płynności. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w tym zakresie. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

1.2.7 Ryzyko modeli

1.2.7.1 Definicja

Przez ryzyko modelu Bank rozumie ryzyko wystąpienia niekorzystnych następstw spowodowanych wykorzystaniem wadliwie zbudowanego modelu ze względu na zastosowaną metodologię, wykorzystanie błędnych założeń przy budowie modelu, błędną parametryzację modelu, jak również ryzyko wynikające z niewłaściwego zastosowania modelu w sposób niezgodny z jego założeniami oraz ryzyko zastosowania modelu, dla którego nie została przeprowadzona niezbędna aktualizacja lub który jest pozbawiony odpowiedniej kontroli i monitoringu funkcjonowania.

W ramach ryzyka modeli Bank wyróżnia następujące podkategorie, związane z różnymi aspektami funkcjonowania modeli:

- a) Ryzyko Metodologii i Założeń – ryzyko wynikające z wykorzystania niewłaściwych metod, narzędzi, technik lub procedur w procesie budowy modelu oraz określania jego komponentów, jak również wykorzystania nieodpowiednich teorii lub założeń bądź przyjęcia uproszczeń, skutkujących brakiem rzetelności oszacowań modelu; ryzyko metodologii i założeń obejmuje również ryzyko związane z immanentnymi ograniczeniami jakie mogą wystąpić w odniesieniu do modelowanego zjawiska
- b) Ryzyko Danych – ryzyko wykorzystania do budowy niekompletnych lub nieprawidłowych danych, danych wynikających z zastosowania błędnej lub nieodpowiedniej metody doboru próby
- c) Ryzyko Implementacji i Stosowania – ryzyko błędnego wdrożenia modelu do infrastruktury Banku, lub błędnego stosowania, nieadekwatnego do celu lub niezgodnego z założeniami modelu
- d) Ryzyko Administrowania – ryzyko niedostatecznego nadzoru nad bieżącym funkcjonowaniem modelu lub jego braku, jak również braku aktualizacji elementów składowych modelu, lub założeń stojących za modelem; ryzyko administrowania obejmuje również ryzyko polegające na operacyjnym zasilaniu modelu wadliwymi danymi pod kątem ich kompletności, aktualności oraz adekwatności w odniesieniu do założeń modelu
- e) Ryzyko Współzależności – ryzyko wynikające z występowania zależności między modelami, spowodowane m.in. wykorzystywaniem wyników działania innych modeli jako danych wejściowych do dalszego przetwarzania informacji.

1.2.7.2 Zarządzanie ryzykiem modeli

Ramy procesu zarządzania ryzykiem modeli są uregulowane w Banku poprzez Politykę „Zasady zarządzania ryzykiem modeli w Banku BPH S.A.”. Przyjęty kształt procesu w sposób kompleksowy określa kluczowe elementy procesu zarządzania ryzykiem modeli, prowadząc do standaryzacji metod nadzoru modeli funkcjonujących w Banku. Założenia procesu definiują pojęcia „model” oraz „ryzyko modeli”, wskazane zostały kluczowe aspekty związane z ryzykiem stosowania modeli, ustanowiono reguły zarządzania ryzykiem modeli w odniesieniu do kolejnych etapów cyklu życia modelu oraz ustanowiono role i zakres odpowiedzialności za poszczególne działania w procesie.

Nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem modeli jest sprawowany przez:

- a) Radę Nadzorczą – pełniącą nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem modeli ze strategią zarządzania ryzykiem; Rada Nadzorcza odpowiada za ocenę stopnia skuteczności zarządzania ryzykiem modeli przez Bank, zatwierdza poziom tolerancji na ryzyko modeli i nadzoruje jego przestrzeganie przez Bank

- b) Zarząd Banku – ustanawiający ramy zarządzania ryzykiem modeli wykorzystywanych w Banku wspierające wdrożenie efektywnego procesu zarządzania ryzykiem modeli, uwzględniającego odpowiedni podział ról i odpowiedzialności uczestników procesu; Zarząd Banku zapewnia funkcjonowanie procesu kontroli ryzyka modeli poprzez wdrożenie zasad zarządzania ryzykiem modeli w formie szczegółowych procedur i regulacji związanych z poszczególnymi modelami funkcjonującymi w Banku. Przyjęte przez Bank zasady zarządzania ryzykiem modeli, oraz szczegółowe procedury i regulacje przyjęte w tym zakresie, podlegają rocznemu przeglądowi celem zapewnienia aktualności przedstawionych w nich zasad oraz ich modyfikacji w związku z rozwojem metod i praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem modeli
- c) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa – nadzorujący całościowy proces zarządzania ryzykiem modeli wykorzystywanych w Banku oraz uczestniczący w procesie zarządzania ryzykiem modeli zgodnie ze swoimi kompetencjami
- d) Poszczególne Komórki Organizacyjne Banku – odpowiedzialne za nadzór nad różnymi aspektami funkcjonowania modeli, w zależności od roli pełnionej w procesie (właściciel modelu, jednostka modelująca, jednostka implementująca, jednostka walidująca)

Poziom ryzyka modelu jest wyznaczany jako wypadkowa dwóch elementów: oceny istotności modelu oraz oceny stopnia narażenia na ryzyko modelu. Bank definiuje istotność modelu jako cechę modelu, która jest określana z uwzględnieniem oceny wielkości ekspozycji objętej działaniem modelu oraz oceny istotności procesu, w ramach którego używany jest model i roli modelu w tym procesie. Ocena istotności modelu jest nadawana w oparciu o wartość Indeksu Istotności Modelu wyznaczonego dla każdego modelu. Bank definiuje stopień narażenia na ryzyko modelu jako miarę odzwierciedlającą skumulowany wpływ wszystkich wyróżnianych przez Bank kategorii ryzyka modelu na poprawność funkcjonowania modelu i prawidłowość generowanych przez model wyników. Ocena stopnia narażenia na ryzyko modelu jest nadawana w oparciu o wartość Indeksu Stopnia Narażenia na Ryzyko wyznaczonego dla każdego modelu. Ocena poziomu ryzyka modelu jest nadawana w oparciu o wartość Indeksu Ryzyka Modeli, który jest wyznaczany dla każdego modelu poprzez połączenie wyznaczonych dla modelu wartości Indeksu Istotności Modelu oraz Indeksu Stopnia Narażenia na Ryzyko w jedną miarę.

Poziom ryzyka modeli jest monitorowany za pomocą kwartalnych raportów dotyczących istotnych aspektów zarządzania ryzykiem modeli przedstawianych Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Rada Nadzorcza oraz Zarząd Banku jest informowany o poziomie ryzyka modeli z częstotliwością roczną.

Tolerancję na ryzyko modeli Bank definiuje jako dopuszczalny poziom ryzyka modeli w ujęciu zagregowanym akceptowany przez Bank. Tolerancja na ryzyko modeli jest wyznaczana jako wypadkowa następujących elementów: określonej oczekiwanej struktury poziomu ryzyka modeli w ujęciu zagregowanym oraz określonego dopuszczalnego poziomu ryzyka modeli w ujęciu zagregowanym, wyrażonego poprzez wyznaczenie limitu na wartość zagregowanego Indeksu Ryzyka Modeli. Poziom tolerancji na ryzyko modeli podlega przeglądowi i aktualizacji w co najmniej cyklach rocznych oraz każdorazowo w przypadku obserwacji istotnych zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym Banku. Bank stale pracuje nad rozwojem przyjętych zasad w oparciu o zbierane doświadczenia.

2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych

2.1 Nazwa Banku

Bank BPH Spółka Akcyjna jest bankiem mającym siedzibę w Polsce, ul. Płk Jana Pałubickiego 2, 80-175 Gdańsk. Bank jest wpisany do rejestru prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Gdańsk – Północ w Gdańsku, pod numerem KRS0000010260. Numer identyfikacji podatkowej (NIP) jest następujący: 675-000-03-84.

2.2 Krótki opis jednostek, które:

- a) są objęte konsolidacją pełną:
 - BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
 - BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (BPH TFI) działa od 1998 r. Od roku 2003 r. Spółka jest w Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A., a od 2008 r. należy do Grupy General Electric Company. BPH TFI jest podmiotem zależnym od Banku BPH S.A. poprzez BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o. BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o. posiada 100% kapitału zakładowego i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu BPH TFI. Natomiast Bank BPH S.A. posiada 50,14% kapitału zakładowego i tyle samo głosów na Zgromadzeniu Wspólników BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o. Pozostałe udziały (49,86%) w BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o. są w posiadaniu GE Capital International Holdings Limited z siedzibą w Londynie, Wielka Brytania.

Na koniec 2016 roku Towarzystwo oferowało uniwersalną gamę funduszy skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców, a w jego ofercie znajdowało się 14 funduszy inwestycyjnych:

- 1 fundusz inwestycyjny otwarty parasolowy (BPH FIO Parasolowy) z 14 wydzielonymi subfunduszami;
- 1 fundusz inwestycyjny otwarty parasolowy (BPH Superior FIO) z 5 wydzielonymi subfunduszami;
- 11 funduszy inwestycyjnych zamkniętych;
- 1 fundusz inwestycyjny otwarty (BPH FIO Strategii Akcyjnej).

W 2016 roku BPH TFI utworzyło subfundusz BPH Dywidendowy, którego aktywa osiągnęły poziom 16 mln zł. Towarzystwo kontynuowało także rozwój funduszu BPH Superior FIO w ramach którego uruchomiono kolejny subfundusz BPH Superior Rynku Surowców, którego aktywa przekroczyły poziom 1,5 mln zł.

W drugiej połowie roku nastąpiła zmiana polityki inwestycyjnej dwóch subfunduszy akcji zagranicznych wydzielonych w ramach BPH FIO Parasolowego: BPH Akcji Globalny oraz BPH Akcji Rynków Wschodzących, gdzie w przypadku tego ostatniego nastąpiła również zmiana jego nazwy.

Na koniec omawianego okresu wartość aktywów netto funduszy zarządzanych przez BPH TFI kształtowała się na poziomie 2547,4 mln zł oraz 58,1 mln w funduszach w likwidacji. Łącznie wartość ta wynosiła 2,6 mld zł i odpowiadała udziałowi w rynku wielkości 1%. Z kolei w zakresie usługi zarządzania portfelem papierów wartościowych na zlecenie BPH TFI zarządzało kwotą 1 mld zł. Na koniec 2016 roku łączna wartość aktywów zarządzanych przez Towarzystwo wyniosła 3,6 mld zł.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji od dnia przejścia nad nimi kontroli przez Grupę. Przystaje się je konsolidować z dniem ustania kontroli.

- b) są objęte konsolidacją proporcjonalną:

W Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A. nie występują spółki objęte konsolidacją proporcjonalną.

- c) wykazywane metodą praw własności:

W Grupie nie występują spółki wykazywane metodą praw własności.

- d) pomniejszają fundusze własne:

W Grupie nie występują jednostki, które pomniejszają fundusze własne.

- e) nie są ani konsolidowane, ani nie pomniejszają funduszy własnych:

W Grupie nie występują jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.

2.3 Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

Wszelkie transakcje wewnątrz Grupy, w tym spłata wzajemnych zobowiązań oraz przekazanie funduszy, odbywają się z zachowaniem przepisów prawa obowiązujących spółki, w tym w szczególności z zachowaniem zasad Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień Statutu.

W Grupie nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

2.4 Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

W Grupie nie występują takie podmioty.

3. Informacje dotyczące funduszy własnych

3.1 Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Kapitał podstawowy Tier I:

Instrumenty kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I wykazane w wartości nominalnej, zgodnie ze Statutem Banku oraz zapisami w Krajowym Rejestrze Sądowym. Kapitał zakładowy Banku wynosił 148 499 tys. PLN i składał się z 29 699 760 sztuk akcji zwykłych o wartości nominalnej 5 PLN za akcję.

Strata netto bieżącego okresu sprawozdawczego pomniejszająca kapitał podstawowy Tier I w kwocie -400 678 tys. PLN

Skumulowane inne całkowite dochody, definiowane zgodnie z MSR, w kwocie 1 102 tys. PLN prezentowane są po odliczeniu wszelkich obciążeń podatkowych dających się przewidzieć w chwili wyliczenia tej kwoty, a przed zastosowaniem filtrów ostrożnościowych.

Kapitały rezerwowe definiowane są jako kapitały w rozumieniu mających zastosowanie standardów rachunkowości, których ujawnienie jest wymagane zgodnie z tymi standardami rachunkowości, z wyjątkiem wszelkich kwot już uwzględnionych w ramach skumulowanych innych całkowitych dochodów lub zysków zatrzymanych. Prezentowane są po odliczeniu wszelkich obciążeń podatkowych dających się przewidzieć w chwili wyliczenia tej kwoty i wynoszą 2 084 351 tys. PLN.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w kwocie 308 338 tys. PLN jest tworzony z zysku po opodatkowaniu zgodnie z Ustawą Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku z późniejszymi zmianami.

Kapitał podstawowy Tier I – korekty regulacyjne:

Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego), które wynoszą 12 764 tys. PLN, pomniejszają kapitał podstawowy Tier I.

Dodatkowa korekta AVA z tytułu wyceny instrumentów odnoszonych na fundusze wyniosła -994 tys. PLN.

Kapitał Tier II:

Zobowiązania podporządkowane to wyemitowane niezabezpieczone obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 675 000 tys. PLN o wymagalności w październiku 2020 r skorygowane o wartość amortyzacji w kwocie 160 345 tys. PLN oraz pożyczka udzielona przez GE Ireland CHF Funding Unlimited Company w kwocie 75 000 000 franków szwajcarskich równoważność 308 798 tys. PLN o wymagalności w grudniu 2022 roku.

Na koniec roku 2016 kapitał Tier II wyniósł 823 453 tys. PLN.

3.2 Fundusze własne w okresie przejściowym zgodnie z Załącznikiem VI Rozporządzenia Wykonawczego (UE) nr 1423/2013

Tabela przedstawia dane na temat poszczególnych składników funduszy własnych zgodnie ze wzorem zamieszczonym w Załączniku VI Rozporządzenia Wykonawczego (UE) nr 1423/2013.

Dla większej czytelności dane ograniczają się do wierszy niezerowych, pozostając jednak przy numeracji pozycji z tabeli zaprezentowanej w Załączniku VI.

Fundusze własne Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Pozycja	Kwoty zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I: INSTRUMENTY I KAPITAŁY REZERWOWE	
1 Instrumenty kapitałowe i związane z nim ažio emisyjne	148 499
2 Zyski zatrzymane	0
3 Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	2 085 487
3a Fundusze ogólne ryzyka bankowego	308 338
5 Udział mniejszości (kwota dopuszczona w skonsolidowanym kapitale podstawowym Tier 1)	0
6 Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	2 542 324
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I: KOREKTY REGULACYJNE	
7 Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-993
8 Wartości niematerialne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego)	-12 764
25a Strata za bieżący rok obrachunkowy (kwota ujemna)	-400 678
26a Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468:	0
w tym: 40% filtr dla niezrealizowanego zysku na instrumentach dostępnych do sprzedaży	0
28 Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-414 435
29 Kapitał podstawowy Tier I	2 127 889
KAPITAŁ DODATKOWY TIER I: INSTRUMENTY	
36 Kapitał dodatkowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	-
KAPITAŁ DODATKOWY TIER I: KOREKTY REGULACYJNE	
43 Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier I	-
44 Kapitał dodatkowy Tier I	-
45 Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	2 127 889
KAPITAŁ TIER II: INSTRUMENTY I REZERWY	
46 Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	823 453
51 Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	823 453
KAPITAŁ TIER II: KOREKTY REGULACYJNE	
57 Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	-
58 Kapitał Tier II	823 453
59 Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	2 951 342
60 Aktywa ważone ryzykiem razem	16 277 297
WSPÓŁCZYNNIKI I BUFORY KAPITAŁOWE	
61 Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	13,07%
62 Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	13,07%

3.3 Uzgodnienie pozycji funduszy własnych oraz kapitałów wykazanych w zbadanym sprawozdaniu finansowym

Uzgodnienie pozycji funduszy własnych oraz kapitałów wykazanych w zbadanym sprawozdaniu finansowym (w tys. PLN)

Pozycja	Wartość w sprawozdaniu finansowym
Kapitał podstawowy	148 499
Zyski zatrzymane	-400 678
Inne dochody całkowite	1 102
Kapitał zapasowy	1 136 431
Fundusz ogólnego ryzyka	308 338
Pozostałe kapitały rezerwowe	947 953
Kapitały niekontrolujące	19 310
Kapitał razem	2 160 956
Część wyniku netto, która nie może być zaliczona w dacie raportowania do funduszy własnych na potrzeby wyliczania norm ostrożnościowych	0
Kwota wartości niematerialnych pomniejszona o rezerwy z tyt. odroczonego podatku dochodowego	-12 764
Korekta o 60% niezrealizowanych zysków	-
Pożyczki podporządkowane	983 798
Amortyzacja pożyczki podporządkowanej	-160 345
Kapitały niekontrolujące	-19 310
Kapitały z aktualizacji wyceny nieujęte w funduszach	-
Korekta dodatkowej wyceny	-993
Fundusze własne	2 951 307

3.4 Główne cechy instrumentów kapitałowych emitowanych przez Bank, zgodnie z Załącznikiem II Rozporządzenia Wykonawczego (UE) nr 1423/2013

	Seria A	Seria B	Seria C	Seria D	Seria E
1 Emitent	Bank BPH S.A.	Bank BPH S.A.	Bank BPH S.A.	Bank BPH S.A.	Bank BPH S.A.
2 Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	Akcje imienne, niepubliczne (d. ISIN: PLBPH0000019)	Akcje imienne, niepubliczne (d. ISIN: PLBPH0000019)	Akcje imienne, niepubliczne (d. ISIN: PLBPH0000019)	Akcje imienne, niepubliczne (d. ISIN: PLBPH0000019)	Akcje imienne, niepubliczne (d. ISIN: PLBPH0000019)
3 Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
<i>Ujmowanie w kapitale regulacyjnym</i>					
4 Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I
5 Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I

6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-)skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-)skonsolidowanym	Poziom jednostkowy / Poziom skonsolidowany	Poziom jednostkowy / Poziom skonsolidowany	Poziom jednostkowy / Poziom skonsolidowany	Poziom jednostkowy / Poziom skonsolidowany	Poziom jednostkowy / Poziom skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone przez każdy system prawny)	Akcje imienne zwykłe / Art. 50 CRR	Akcje imienne zwykłe / Art. 50 CRR	Akcje imienne zwykłe / Art. 50 CRR	Akcje imienne zwykłe / Art. 50 CRR	Akcje imienne zwykłe / Art. 50 CRR
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)		48 959			99 540
9	Wartość nominalna instrumentu	5,00 PLN	5,00 PLN	5,00 PLN	5,00 PLN	5,00 PLN
9a	Cena emisyjna	70,00 PLN	184,45 PLN	230,00 PLN	Brak ceny emisyjnej - emisja połączeniowa	Brak ceny emisyjnej - emisja połączeniowa
9b	Cena wykupu	-	-	-	-	-
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	31.10.1991 r.	14.10.1998 r.	20.09.1999 r.	31.12.2001 r.	31.12.2009 r.
12	Wieczyste czy terminowe	Wieczyste	Wieczyste	Wieczyste	Wieczyste	Wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
15	Termin wykupu opcjonalnego, terminy wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	-	-	-	-	-
16	Kolejne terminy wykupu, jeżeli dotyczy	-	-	-	-	-
<i>Kupony / dywidendy</i>						
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	-	-	-	-	-
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacenia dywidendy	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	Zgodnie z zaleceniami KNF Bank BPH w 2016 roku (oraz do końca 2017 roku) pozostawał w reżimie postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 października 2016 r. W myśl art. 142 ust. 4 w/w ustawy, w okresie realizacji programu postępowania naprawczego, wszelkie zyski muszą być wykorzystane na pokrycie uprzednio poniesionych strat, a po ich pokryciu na podwyższenie funduszy własnych Banku.				
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	Zgodnie z zaleceniami KNF Bank BPH w 2016 roku (oraz do końca 2017 roku) pozostawał w reżimie postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 października 2016 r. W myśl art. 142 ust. 4 w/w ustawy, w okresie realizacji programu postępowania naprawczego, wszelkie zyski muszą być wykorzystane na pokrycie uprzednio poniesionych strat, a po ich pokryciu na podwyższenie funduszy własnych Banku.				
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
22	Nieskumulowane czy skumulowane	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny
23	Zamienne czy niezamienne	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny
24	Jeżeli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące zamianę	-	-	-	-	-
25	Jeżeli zamienne, w pełni czy częściowo	-	-	-	-	-
26	Jeżeli zamienne, wskaźnik konwersji	-	-	-	-	-
27	Jeżeli zamienne, zamiana obowiązkowa czy opcjonalna	-	-	-	-	-
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	-	-	-	-	-
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	-	-	-	-	-
30	Odpisy obniżające wartość	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	-	-	-	-	-

32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	-	-	-	-	-
33	W przypadku odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	-	-	-	-	-
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	-	-	-	-	-
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego w odniesieniu do danego instrumentu)	-	-	-	-	-
36	Niezgodne cechy przejściowe	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
37	Jeżeli tak, należy określić niezgodne cechy	-	-	-	-	-

4. Informacje dotyczące przestrzegania wymogów w zakresie funduszy własnych

4.1 Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

4.1.1 Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP)

4.1.1.1 Ogólne założenia procesu ICAAP

Bank ustanowił ICAAP jako proces służący ocenie wielkości kapitału wymaganego do pokrycia ryzyk, jakie Bank ponosi tj. kapitału wewnętrznego. Proces ten zapewnia także, by kapitał dostępny w każdym czasie w pełni pokrywał kapitał wewnętrzny lub regulacyjny, w zależności od tego, który z nich jest wyższy. ICAAP jest ściśle powiązany ze strategicznymi celami biznesowymi, skłonnością do podejmowania ryzyka oraz profilem ryzyka Banku, a także z jego adekwatnością kapitałową, zapewniając wielokierunkowy mechanizm interakcji między tymi elementami składowymi.

Proces ten obejmuje wzajemnie zależne fazy, realizowane w poniższej kolejności:

- określenie istotności ryzyk - analiza ryzyk występujących w otoczeniu i działalności Banku, w efekcie którego zostają określone ryzyka istotne, uwzględniane następnie w kolejnych etapach procesu;
- kwantyfikacja ryzyk - pomiar i oszacowanie wielkości poszczególnych ryzyk oraz kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia poszczególnych ryzyk, z zastosowaniem metodologii przyjętych przez Bank;
- agregacja ryzyk - konsolidacja kapitału wewnętrznego oszacowanego na poszczególne ryzyka, w wyniku czego określona jest łączna pozycja ryzyka (poziom kapitału wewnętrznego) Banku;
- kontrola ex-ante, monitorowanie i raportowanie kapitału (w tym kontrola ex-post) - obejmuje alokowanie kapitału dostępnego do konkretnych ryzyk, segmentów biznesowych i nadwyżki kapitału, co wraz z celami i strukturą kapitałową jest przedmiotem stałej kontroli, monitorowania i raportowania.

Równoległe z przedstawionymi powyżej fazami odbywa się podproces planowania kapitałowego i zarządzania kapitałem, który stanowiąc integralną część ICAAP, związany jest z koniecznością utrzymywania i alokowania odpowiedniej kwoty kapitału dostępnego, pozwalającej na pokrycie zidentyfikowanej pozycji ryzyka, zarówno w bieżącym okresie, jak i w przyszłości. Wspomniany podproces ściśle współdziała i częściowo pokrywa się z fazami ICAAP przedstawionymi powyżej.

ICAAP jest także uwzględniany w procesach zarządzania ryzykami istotnymi, należących do codziennej działalności Banku.

ICAAP objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, który zapewnia zgodność procesu z regulacjami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz jego stałe usprawnianie i adekwatność względem profilu działalności

Banku. Na system kontroli składają się m.in. okresowy przegląd procesu prowadzony przez zaangażowane w niego jednostki, a także regularny audyt tego przeglądu i samego procesu, wykonywany przez Departament Audytu Wewnętrznego.

4.1.1.2 Identyfikacja i pomiar ryzyka

Identyfikacja bieżących i przyszłych ryzyk istotnych obejmuje określenie wszelkich ryzyk, na które Bank BPH jest narażony w swojej działalności oraz ich ocenę pod względem istotności. Ryzyko jest istotne, jeżeli w znaczny sposób może wpłynąć na zysk lub kapitał dostępny Banku. Bank utrzymuje kapitał na pokrycie ryzyk istotnych, chyba że stosowane są inne metody łagodzenia skutków realizacji ryzyka. Ryzyka istotne są przez Bank zarządzane.

Bank BPH określa dwie kategorie ryzyk:

- a) ryzyka trwale istotne;
- b) ryzyka oceniane pod względem istotności okresowo.

Ryzyka trwale istotne nie są przedmiotem okresowej oceny pod względem istotności. Wszelkie inne ryzyka oceniane są przez Bank pod względem istotności okresowo.

Za ryzyka trwale istotne Bank BPH uznaje:

- a) ryzyko kredytowe;
- b) ryzyko operacyjne;
- c) ryzyko rynkowe;
- d) ryzyko biznesowe;
- e) ryzyko płynności,
- f) ryzyko kapitałowe (niewypłacalności).

Ryzyka okresowo oceniane pod względem istotności obejmują m.in.:

- a) ryzyko reputacji;
- b) ryzyko braku zgodności;
- c) ryzyko prawne;
- d) ryzyko modeli;
- e) ryzyko systemów IT;
- f) ryzyko sekurytyzacji;
- g) ryzyko polityczne;
- h) ryzyko społeczne;
- i) ryzyko skuteczności ochrony ubezpieczeniowej;
- j) niektóre podkategorie ryzyk trwale istotnych.

W kontekście identyfikacji i pomiaru ryzyk w ramach szacowania kapitału wewnętrznego Bank stosuje kompleksowe podejście oparte o dwa równoległe i uzupełniające się procesy:

- a) z dołu do góry (tzw. *bottom up*) – realizowany poprzez organizowane raz w roku tzw. duże warsztaty oceny istotności ryzyk z udziałem przedstawicieli dedykowanych komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za ocenę istotności i monitoring poziomu danego ryzyka;
- b) z góry na dół (tzw. *top down*) – polegający na całościowej ocenie ryzyk dokonywanej przez najwyższe kierownictwo Banku w trakcie specjalnej sesji organizowanej przynajmniej raz w roku. W trakcie sesji identyfikowane są zagrożenia i potencjalne niekorzystne sytuacje mogące skutkować stratami dla Banku lub niezrealizowaniem zakładanych celów strategicznych.

W wyniku realizacji obu procesów określana jest lista ryzyk istotnych, na które Bank będzie w największym stopniu narażony w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

4.1.1.3 Kwantyfikacja ryzyk

W fazie kwantyfikacji ryzyk oszacowana zostaje kwota kapitału konieczna do pokrycia każdego ryzyka istotnego (kapitał wewnętrzny). Kapitał wewnętrzny nie jest szacowany dla ryzyk, których nie można ograniczyć poprzez utrzymanie kapitału (np. ryzyko płynności) oraz dla ryzyk, dla których nie ma uznanych metod kwantyfikacji ryzyka.

Kwantyfikacja ryzyka jest integralną częścią procesu zarządzania indywidualnymi kategoriami ryzyka. Szacowanie kapitału wewnętrznego jest aktywnie stosowane przy monitorowaniu i raportowaniu ryzyka oraz zarządzaniu nim.

Kapitał wewnętrzny na poszczególne ryzyka trwale istotne jest kwantyfikowany przy wykorzystaniu następujących modeli:

- a) dla ryzyka kredytowego: dla aktywów objętych systemem ratingowym - metoda oparta na podejściu IRB-AA (*Internal-Ratings Based Advanced Approach*); dla aktywów nie objętych systemem ratingowym – metoda standardowa używana w wyliczeniach wymogu kapitałowego Filara I;
- b) dla ryzyka operacyjnego: regulacyjna metoda standardowa;
- c) dla ryzyka biznesowego: model wewnętrzny;
- d) w przypadku ryzyka płynności Bank zabezpiecza się zarządzając nim, ograniczając je i utrzymując aktywa płynne. Ryzyko to jest jednak uznawane za trwale istotne, gdyż jest jednym z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych w działalności bankowej,
- e) w przypadku ryzyka kapitałowego (niewypłacalności) kapitał wewnętrzny nie jest szacowany, a Bank zabezpiecza się odpowiednio zarządzając kapitałem poprzez m. in. bieżący monitoring sytuacji kapitałowej Banku (ze szczególnym uwzględnieniem wewnętrznych poziomów minimalnych współczynników kapitałowych oraz limitów nakładanych przez nadzorców rynku kapitałowego a także w odniesieniu do poziomów uruchamiania awaryjnych planów kapitałowych), planowanie kapitałowe, kapitałowe testy warunków skrajnych, podejmowanie działań przewidzianych w wewnętrznych regulacjach Banku na podstawie przeprowadzanych analiz.

W odniesieniu do ryzyk, których nie uznaje się za trwale istotne, modelami preferowanymi są modele podobne do modeli wartości zagrożonej. W przypadku ryzyk, przy których Bank nie stosuje modeli wartości zagrożonej, do oceny kapitału wewnętrznego mogą być wykorzystane analizy scenariuszy lub inne metody ilościowe.

W przypadku ryzyk, które nie poddają się żadnemu rodzajowi analizy ilościowej, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny za decyzję o stosowanej metodzie lub podejściu jakościowym (czyli braku kwantyfikacji kapitału dla danego ryzyka). Poza kapitałem wewnętrznym na poszczególne ryzyka istotne określa się także bufor kapitałowy na ryzyka nieistotne, które mogą okazać się ryzykami istotnymi. Taki bufor kapitałowy zapewnia, że Bank unika niedoszacowania swego kapitału wewnętrznego; uznaje się go też za mający związek z progiem istotności ryzyka.

4.1.1.4 Agregacja ryzyk

W fazie agregacji kapitału następuje wyznaczenie łącznej pozycji ryzyka (poziomu kapitału wewnętrznego) w BPH. Agregacja w oparciu o kwoty kapitału wewnętrznego wyznaczonego oddzielnie dla każdej z kategorii ryzyk istotnych (do których stosuje się podejście ilościowe). Ponadto wielkość ta jest dodatkowo zwiększana o kwotę buforu - kapitału utrzymywanego na ryzyka nieistotne.

4.1.1.5 Kontrola *ex-ante*, monitorowanie i raportowanie kapitału

Kapitał wewnętrzny oszacowany dla poszczególnych ryzyk oraz dla całego Banku podlega ciągłemu monitoringowi w porównaniu z kapitałem dostępnym i kapitałem alokowanym, strukturą kapitału i celami kapitałowymi oraz innymi wartościami kontrolnymi. Wyniki monitoringu są raportowane organom kierowniczym i nadzorczym Banku, tj. Radzie Nadzorczej i Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

4.1.1.6 Testy warunków skrajnych

Zintegrowane testy warunków skrajnych („enterprise-wide stress testing”) stanowią integralną część zarządzania ryzykiem i mają na celu sprawdzenie wrażliwości Banku na niekorzystne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym poprzez analizę wpływu tych zmian na poziom strat kredytowych, wielkość wolumenów depozytowych i kredytowych, strukturę bilansu, koszty finansowania, wynik finansowy, pozycję płynnościową oraz adekwatność kapitałową Banku. Wyniki testów są podstawą do opracowania działań zarządczych na wypadek zrealizowania się zakładanych scenariuszy.

4.1.1.7 ICAAP w odniesieniu do spółek zależnych

Proces ICAAP obejmuje nie tylko ryzyka charakterystyczne dla Banku BPH, ale również ryzyka ponoszone przez jego spółki zależne. Identyfikowanie ryzyk istotnych w spółkach zależnych wykonywane jest samodzielnie przez te podmioty, odrębnie od oceny ryzyk prowadzonej przez Bank przy zastosowaniu podejścia analogicznego do stosowanego w Banku. Informacja o kluczowych czynnikach ryzyka zidentyfikowanych w podmiotach zależnych przekazywana jest Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa Banku.

Identyfikacja ryzyk istotnych dokonywana jest jedynie przez te podmioty, które są w pełni konsolidowane przez Bank dla celów sprawozdawczości, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa i regulacjami z zakresu rachunkowości. Podmioty zależne o charakterze nieistotnym mogą zostać pominięte.

W spółkach zależnych kapitał wewnętrzny szacowany jest dla ryzyk uznawanych za istotne. Przy ryzykach traktowanych za istotne również na poziomie Banku kapitał szacowany jest na bazie skonsolidowanej, po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych. W innych przypadkach wielkość kapitału określa się na poziomie podmiotu zależnego (również po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych).

Warunkiem koniecznym dla oszacowania kapitału na poziomie skonsolidowanym jest techniczna wykonalność takiego oszacowania (np. dostępność odpowiednich danych) oraz brak przeszkód dla przepływów pieniężnych między podmiotem zależnym a Bankiem (w przypadku stosowania modeli odzwierciedlających dywersyfikację ryzyka).

Zakres metod szacowania kapitału wewnętrznego na poziomie podmiotu obejmuje modele wartości zagrożonej, metody regulacyjne oraz analizy porównawcze. W przypadku braku wiarygodnych wewnętrznych modeli kwantyfikacji preferowane jest stosowanie metod regulacyjnych (jeżeli są dostępne).

Agregacja ryzyk spółek zależnych kwantyfikowanych na poziomie podmiotu wykonywana jest zgodnie z tymi samymi zasadami co w Banku. Ryzyka podmiotów zależnych kwantyfikowane na poziomie Banku są włączane do kapitałów wewnętrznych dla konkretnych ryzyk i jako takie nie wymagają odrębnej agregacji.

4.1.2 Zarządzanie kapitałem

4.1.2.1 Ogólne założenia zarządzania kapitałem

Celem Banku BPH jest aktywne zapewnienie zrównoważonej wartości dla akcjonariuszy i utrzymanie kapitału na poziomie, który umożliwi Bankowi działanie w sposób ostrożny, a jednocześnie skuteczny. Cel ten osiągnąć jest przez utrzymanie odpowiedniej bazy kapitałowej, biorąc pod uwagę profil ryzyka Banku i przepisy ostrożnościowe, a także uwzględniając zarządzanie kapitałem w oparciu o ryzyko w ramach planowanych celów w działalności gospodarczej.

Głównym źródłem kapitału dla Banku jest bieżąca nadwyżka kapitału (kapitał dostępny powyżej określonego apetytu na ryzyko). Drugim głównym źródłem kapitału jest nierozliczony wynik z lat ubiegłych. Jeśli nadwyżka kapitału i nierozliczony wynik z lat ubiegłych okażą się niewystarczające, Bank rozważy emisję zadłużenia podporządkowanego lub nowych akcji.

Bank określa cele kapitałowe, które zapewniają stabilną bazę kapitałową i realizację celu strategii kapitałowej. Określenie celów kapitałowych ma podstawowe znaczenie dla zarządzania kapitałem i stanowi odniesienie w kontekście planowania kapitału, alokacji kapitału i awaryjnych planów kapitałowych. Ustalając cele kapitałowe, Bank BPH bierze pod uwagę swoje plany strategiczne, warunki zewnętrzne, w tym sytuację makroekonomiczną, wytyczne regulatorów sektora bankowego w zakresie rekomendowanych i oczekiwanych poziomów ryzyka kapitałowego (ze szczególnym uwzględnieniem zapisów Rozporządzenia CRR, Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym, zaleceń KNF skierowanych do Banku oraz decyzji Komitetu Stabilności Finansowej odnośnie wysokości buforów kapitałowych) oraz inne czynniki środowiska biznesowego. Cele kapitałowe mają podobny horyzont jak strategia biznesowa i są zatwierdzane przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą oraz nadzorowane przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Cele kapitałowe koncentrują się z jednej strony na minimalnych wymogach w zakresie funduszy własnych, a z drugiej strony na kapitale wewnętrznym wymaganym do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka.

W grudniu 2016 r. Bank otrzymał zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące utrzymania funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. KNF zarekomendował utrzymanie współczynników kapitałowych Banku BPH na poziomie nie niższym niż 12,71% dla Tier 1 i 16,53% dla całkowitego współczynnika kapitałowego (TCR).

4.1.2.2 Planowanie kapitałowe

Planowanie kapitału koncentruje się na ocenie bieżących i prognozowanych wymogów kapitałowych Banku (zarówno regulacyjnych, jak i wewnętrznych), a także porównywaniu ich z bieżącym i prognozowanym kapitałem dostępnym. Oceny prognozowanego kapitału dostępnego dokonuje się w oparciu o jego bieżący poziom, założenia budżetowe (planowane zyski, dywidendy itp.), planowane działania w zakresie zarządzania kapitałem (emisja nowych akcji, zadłużenia podporządkowanego itp.) oraz postanowienia „Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A.”.

Prognozowane wymogi kapitałowe porównuje się z prognozowanym kapitałem dostępnym, a wynik konfrontuje się z celami kapitałowymi, preferowaną strukturą kapitału i czynnikami uruchamiającymi awaryjne plany kapitałowe.

4.1.2.3 Plan ochrony kapitału i awaryjny plan kapitałowy

Analizie podlega fakt, czy wystarczający kapitał jest dostępny dla przewidywanego poziomu ryzyka, czy spełniono cele w zakresie poziomu kapitału i jego struktury, a także czy zaistniały czynniki uruchamiają awaryjny plan kapitałowy. Proponowane działania korygujące w ramach awaryjnego planu kapitałowego podlegają akceptacji przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

W przypadku niespełnienia celów kapitałowych proponowane są działania zaradcze lub sporządzane są doraźne plany działania, o których podjęciu decyduje Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Działania korygujące należy rozważać w następującej kolejności:

- a) wzmocnienie kontroli nad wykorzystaniem kapitału;
- b) wykorzystanie alternatywnych źródeł kapitału (np.: obniżenie dywidend, emisja zadłużenia podporządkowanego, emisja akcji itp.);
- c) uwolnienie kapitału dostępnego przez zastosowanie sekurytyzacji;

Ograniczenie działalności gospodarczej wymaga zgody Zarządu i nastąpi tylko wtedy, gdy pozostałe działania okażą się niewystarczające lub niewykonalne. Podejmując określone działanie korygujące, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa uwzględnia zarówno koszt, jak i czas wymagany na jego realizację.

Decyzje Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa dotyczące działań korygujących podlegają dodatkowemu zatwierdzeniu przez Zarząd i/ lub Radę Nadzorczą, jeśli wymagają tego regulaminy wewnętrzne Banku. Zarząd otrzymuje informację od Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa o uruchomieniu awaryjnego planu kapitałowego i wybranych działaniach korygujących.

Ponadto, zgodnie z Ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, w przypadku nie spełnienia przez Bank zdefiniowanego w tej ustawie wymogu połączonego bufora Bank zobowiązany jest do przygotowania planu ochrony kapitału.

4.2 W przypadku banku stosującego metodę standardową do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013 kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w art. 112 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013

Zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013 wymóg w zakresie funduszy własnych na ryzyko kredytowe stanowi 8% aktywów ważonych ryzykiem Banku. Poniższa tabela przedstawia strukturę wymogów w zakresie funduszy własnych wyznaczonych metodą standardową w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31 grudnia 2016 r.

Wielkość oraz struktura wymogu w zakresie funduszy własnych łącznie na ryzyko kredytowe oraz ryzyko kontrahenta Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Klasa ekspozycji	Wartość
Rządy lub banki centralne	0
Samorządy regionalne lub władze lokalne	0
Podmioty sektora publicznego	0
Wielostronne banki rozwoju	0
Organizacje międzynarodowe	0
Institucje	7 342
Przedsiębiorstwa	32
Detaliczne	21 607
Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 054 910
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	18 536
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0
Obligacje zabezpieczone	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0
Institucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0
Ekspozycje kapitałowe	0
Inne pozycje	6 444
Razem	1 108 871

4.3 W przypadku Banku stosującego metodę wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013 kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

4.4 Kwota minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Minimalne wymogi w zakresie funduszy własnych Grupy w rozbiciu na ryzyka wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu	Wartość
ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta	1 108 871
ryzyka operacyjnego	193 312
ryzyka pozycji z tytułu rynkowych instrumentów dłużnych	0
ryzyka szczególnego z tytułu sekurytyzacji	0
ryzyka szczególnego korelacyjnego portfela handlowego	0
ryzyka pozycji związanego z papierami kapitałowymi	0
ryzyka walutowego	0

ryzyka cen towarów	0
ryzyka rynkowego przy zastosowaniu modeli wewnętrznych	0
ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej	0
dużych ekspozycji	0
ryzyka rozliczenia i dostawy	0
Razem	1 302 183

Minimalne wymogi w zakresie funduszy własnych określają regulacyjny poziom funduszy własnych, jaki utrzymywany jest przez Grupę w celu pokrycia ewentualnych nieoczekiwanych strat wynikłych z prowadzenia działalności operacyjnej. Poziom adekwatności kapitałowej Grupy wyznaczany jest poprzez współczynnik adekwatności kapitałowej, którego wartość nie może być niższa od minimum regulacyjnego.

Zgodnie z zasadami Filara 1 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 rachunek kalkulacji całkowitych wymogów w zakresie funduszy własnych odzwierciedla profil działalności Grupy i odnosi się do obecnej struktury jego bilansu i operacji pozabilansowych. Ma to swoje implikacje zarówno w odniesieniu do zakresu ryzyk wchodzących do kalkulacji, jak i występowania poszczególnych klas ekspozycji.

Z uwagi na fakt, że Bank BPH S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., zobowiązany jest do sporządzania sprawozdań skonsolidowanych, a tym samym rachunek minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych przeprowadzany jest zarówno w ujęciu jednostkowym, jak i w ujęciu skonsolidowanym.

4.5 Kwota minimalnego wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego określonego zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013 - oddzielnie dla każdej z zastosowanych metod

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013. Grupa wylicza wymóg w zakresie funduszy własnych na to ryzyko poprzez rozdzielenie wyniku finansowego Grupy na poszczególne linie biznesowe. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego jest równy średniej iloczynów części wyniku finansowego poszczególnych linii oraz odpowiadających im współczynników przeliczeniowych w ciągu ostatnich trzech lat. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczony metodą standardową wynosił: 193 313 tys. PLN.

5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia

5.1 Definicje należności podlegających utracie wartości

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Dla celów rachunkowości Grupa przyjmuje, że aktywa finansowe przeterminowane obejmują ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona w przypadku, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów. Zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Utratę wartości aktywów finansowych może spowodować pojedyncze zdarzenie, jak i złożony efekt kilku zdarzeń. Identyfikacja przesłanek utraty wartości dokonywana jest w Grupie w oparciu o obiektywne przesłanki ilościowe. Identyfikacja występowania przesłanek utraty wartości dokonywana jest w oparciu o ocenę ryzyka niewywiązania się kredytobiorcy z zobowiązań wobec Grupy, obejmujące między innymi następujące zdarzenia:

- a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- b) niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- c) przyznanie pożyczkobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku Grupa by nie udzieliła;
- d) wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy.

W przypadku niedotrzymania warunków umowy poprzez niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej, przesłanką utraty wartości, w ocenie Grupy, jest 90-dniowe opóźnienie spłaty znaczącej kwoty należności na istotnym rachunku kredytobiorcy. Warunek ten jest stosowany przez Grupę dla wszystkich segmentów kredytobiorców.

W przypadku zidentyfikowania przesłanek utraty wartości na jakimkolwiek rachunku kredytobiorcy, łączne zaangażowanie kredytobiorcy podlega wycenie pod kątem utraty wartości.

Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W sytuacji pogorszenia standingu kredytowego kredytobiorcy, ujawnianego w szczególności w ramach systemu wczesnego ostrzegania i innych działań monitoringowych/ intensywnego monitorowania, w celu minimalizacji strat i możliwie szybkiego ograniczenia ryzyk - Grupa podejmuje szereg działań restrukturyzacyjnych. Najczęstsze elementy procesu restrukturyzacyjnego dotyczą renegotjacji warunków umowy kredytowej i mogą obejmować, m.in.:

- a) wydłużenie okresu spłat;
- b) obniżenie oprocentowania;
- c) odroczenie płatności rat kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych;
- d) umorzenie części zobowiązań finansowych kredytobiorcy;
- e) dostosowanie struktury finansowania do obecnej sytuacji klienta (produkty, waluty);
- f) kombinacje powyższych.

Decyzje w zakresie działań restrukturyzacyjnych są podejmowane przez odpowiedni szczebel kompetencyjny, w wyspecjalizowanym obszarze restrukturyzacji i windykacji Grupy.

5.2 Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania odpisów aktualizujących oraz korekt wartości

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Ocena dostosowana jest do specyfiki poszczególnych ekspozycji. Dla wszystkich ekspozycji dokonywana jest ocena przesłanek jakościowych oraz ilościowych. Ocena dotyczy zarówno przesłanek ujawnionych, jak i przesłanek, których ujawnienie na dzień wyceny nie zaistniało (tzw. *Incurred but not reported losses* - IBNR). W zakresie identyfikacji przesłanek dla portfela IBNR, Grupa wykorzystuje statystyczne metody pomiaru uwzględniające założenia dotyczące okresu ujawniania straty (tzw. *Loss Identification Period*).

W przypadku ekspozycji, dla których zidentyfikowane zostały przesłanki utraty wartości, a które spełniają ustalony próg materialności, dokonywana jest indywidualna kwantyfikacja utraty wartości oparta na indywidualnej ocenie przyszłych przepływów pieniężnych (portfel indywidualny, metoda indywidualna).

W przypadku ekspozycji, dla których zidentyfikowane zostały przesłanki utraty wartości a które nie spełniają ustalonego progu materialności, dokonywany jest szacunek przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o dane historyczne dotyczące przepływów pieniężnych dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka (portfel kolektywny, metoda kolektywna).

Ekspozycje, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości grupuje się, z zachowaniem zasady homogeniczności względem profilu ryzyka, oraz tworzy odpis aktualizujący / rezerwę na grupę ekspozycji, służącą pokryciu poniesionych a nieujawnionych strat (portfel IBNR ang. *Incurring But Not Reported Losses*). Wycenie pod kątem poniesionych a nieujawnionych strat podlegają również ekspozycje kredytowe, w przypadku których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i poddano wycenie w portfelu indywidualnym, ale ich wycena indywidualna nie wykazała konieczności tworzenia odpisów aktualizujących/ rezerw.

Zasady dokonywania wyceny, z uwzględnieniem kwestii szacunków oraz kompetencji w zakresie podejmowania decyzji, są w Grupie szczegółowo uregulowane.

Metody pomiaru wraz z założeniami podlegają regularnemu procesowi walidacji. Wszelkie obserwacje procesów walidacji znajdują swoje odzwierciedlenie w zasadach/ procesie wyceny.

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeśli obiektywne przesłanki utraty wartości występują, wówczas dokonywane jest wyliczenie odpisu, który równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową ekspozycji a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową ekspozycji kredytowej obniża się poprzez dokonanie odpisu. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie rachunku rezerw. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z odpisów z tytułu utraty wartości”.

Poziom odpisów utrzymywanych przez Grupę składa się z odpisów wynikających z indywidualnej oceny pojedynczych aktywów, a także z odpisów powstałych na skutek oceny ryzyka homogenicznych grup ekspozycji.

Dla celów określenia przyszłych przepływów pieniężnych aktywa finansowe ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości podlegają podziałowi na aktywa indywidualnie istotne oraz indywidualnie nieistotne. Podział dokonywany jest na podstawie łącznego zaangażowania kredytobiorcy, gdzie poziomy istotności zostały przez Grupę ustalone odrębnie dla segmentu klientów indywidualnych oraz podmiotów gospodarczych.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie istotnych, dokonywane jest w oparciu o eksperckie szacunki spodziewanych spłat kredytobiorcy, wpływów z tytułu realizacji zabezpieczeń, sprzedaży wierzytelności oraz wszystkich innych przepływów, wobec których istnieje możliwość wiarygodnego udokumentowania oczekiwań. Szacunki, uwzględniające ocenę kondycji finansowej kredytobiorcy oraz oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych odzwierciedlają strategię Grupy wobec kredytobiorcy i wynikają między innymi z doświadczenia współpracy z kredytobiorcą lub innymi kredytobiorcami o zbliżonym profilu ryzyka oraz znajomości danych historycznych dla podobnych przypadków.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie nieistotnych, oparte jest na ocenie portfelowej (kolektywnej) i wynika z historycznych doświadczeń dotyczących strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka. Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność kredytobiorcy do spłaty zobowiązania. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie), jak też korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Przyszłe przepływy pieniężne, ustalone zarówno dla aktywów indywidualnie istotnych, jak i indywidualnie nieistotnych dyskontowane są przy wykorzystaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku, gdy pożyczka, należność lub instrument finansowy utrzymywany do terminu wymagalności jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej, to stopa dyskontowa stosowana do oszacowania utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową ustaloną w ramach danego kontraktu.

W zakresie portfela aktywów, dla których nie stwierdzono utraty wartości, Grupa tworzy odpis na straty poniesione, lecz nie zidentyfikowane (IBNR). Odpis z tytułu IBNR odzwierciedla poziom straty kredytowej, który wystąpił na skutek zaistnienia zdarzeń utraty wartości, które nie zostały zidentyfikowane przez Grupę do końca okresu sprawozdawczego, ustalonej na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyki ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia IBNR. Odpis z tytułu IBNR liczony jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, wypracowane na bazie danych historycznych. Kalkulacja rezerwy IBNR uwzględnia koncepcję okresu ujawniania straty kredytowej.

W szacunkach odpisów, Grupa nie ujmuje strat oczekiwanych na skutek zdarzeń przyszłych, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z innych całkowitych dochodów i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet, jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze sprawozdania z sytuacji finansowej. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) a bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

Zobowiązania pozabilansowe

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe, zgodnie z MSR 37 Bank tworzy rezerwy na poniesione nieudokumentowane ryzyko kredytowe oraz na udzielone gwarancje obarczone ryzykiem nie wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy. Rezerwa z tytułu utraty wartości zobowiązań pozabilansowych, w tym gwarancji finansowych oraz gwarancji dobrego wykonania, wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżącą wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych efektywną stopą procentową. Przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się w oparciu o ustalony limit w terminie odpowiadającym końcowej dacie realizacji tego zobowiązania i uzależnia od prawdopodobieństwa wypływu środków z Grupy.

Zgodnie z art. 1 Rozporządzenia (UE) nr 183/2014 przy ustalaniu wartości ekspozycji Bank uwzględnia tylko te kwoty korekt z tytułu ogólnego i szczególnego ryzyka kredytowego, o które został obniżony kapitał podstawowy Tier I Banku, w celu odzwierciedlenia strat związanych wyłącznie z ryzykiem kredytowym zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości i uznanych jako takie w rachunku zysków i strat niezależnie od tego, czy wynikają one z utraty wartości, korekt wartości czy rezerw na pozycje pozabilansowe.

5.3 Łączna kwota ekspozycji (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Łączna kwota ekspozycji księgi bankowej i handlowej Grupy i średnia kwartalna kwota ekspozycji (w tys. PLN)

Klasa ekspozycji	31.12.2016*	Średnia w okresie
Rządy lub banki centralne	1 020 971	4 350 103
Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	3 743
Podmioty sektora publicznego	0	0
Wielostronne banki rozwoju	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0
Instytucje	187 011	1 302 927
Przedsiębiorstwa	393	2 936 567
Detaliczne	325 572	4 936 426
Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	13 997 260	15 441 359
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	231 871	585 981
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	3 219
Obligacje zabezpieczone	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0
Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0
Ekspozycje kapitałowe	0	0
Inne pozycje	76 117	889 929
Razem	15 839 195	30 450 254

* W tym z tytułu zobowiązań pozabilansowych 46.481 tys. PLN

5.4 Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiciu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Bank nie prezentuje podziału geograficznego ekspozycji według kraju pochodzenia kontrahentów z uwagi na niewielki udział ekspozycji wobec kontrahentów spoza Polski.

5.5 Struktura branżowa ekspozycji lub w podziale według typu kontrahenta, w rozbiciu na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według typu kontrahenta w rozbiciu na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Typ kontrahenta/ Ekspozycje	Rządy lub banki centralne	Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	Instytucje	Przedsiębiorstwa	Klienci Detaliczni	W tym MŚP	Samorządy terytorialne i władze lokalne	Pozostałe	Razem
Rządy lub banki centralne	1 020 972	0	0	0	0	0	0	0	1 020 971

Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Instytucje	0	0	187 011	0	0	0	0	0	187 011
Przedsiębiorstwa	0	0	0	393	0	0	0	0	393
Detaliczne	0	0	0	0	325 572	0	0	0	325 572
Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	0	0	0	0	13 997 260	0	0	0	13 997 260
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	231 871	0	0	0	231 871
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inne pozycje	0	0	0	0	0	0	0	76 117	76 117
Razem	1 020 972	0	187 011	393	14 554 703	0	0	76 117	15 839 195

5.6 Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według rezydualnych okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Termin zapadalności/ Ekspozycje	Rządy lub banki centralne	Samorządy regionalne lub władze lokalne	Instytucje	Przedsiębiorstwa	Detaliczne	Zabezpieczenie hipotekami na nieruchomościach	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Inne pozycje	Razem
------------------------------------	---------------------------	---	------------	------------------	------------	---	---	---	---	--------------	-------

Do 3 miesięcy	1 020 971	0	187 011	0	27 259	1 420 825	24 859	0	0	0	2 680 925
Od 3 do 6 miesięcy	0	0	0	0	297	5 492	205	0	0	0	5 994
Od 6 do 12 miesięcy	0	0	0	0	63	446	74 196	0	0	0	74 705
Od 1 roku do 3 lat	0	0	0	0	1 182	64 045	1 138	0	0	0	66 365
Od 3 do 5 lat	0	0	0	0	4 629	187 354	2 871	0	0	0	194 854
Od 5 do 10 lat	0	0	0	0	80	1 101	46	0	0	0	1 227
Powyżej 10 lat		0	0	0	292 062	12 317 997	128 556	0	0	0	12 738 615
Brak określonego terminu	0	0	0	393	0	0	0	0	0	76 117	76 510
Razem	1 020 971	0	187 011	393	325 572	13 997 260	231 871	0	0	76 117	15 839 195

5.7 W rozbiciu na istotne branże lub typy kontrahentów kwoty:

5.7.1 Ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Wartość brutto ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania w rozbiciu na typy kontrahentów wg stanu na 31 grudnia 2016 r. (w PLN)

Typ kontrahenta	Ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania	W tym z utratą wartości	Ekspozycje przeterminowane
Klienci detaliczni	752 817 243	752 817 242	1 992 317 965
Przedsiębiorstwa	0	0	0
Pozostali	0	0	0
Razem	752 817 243	752 817 242	1 992 317 965

5.7.2 Suma odpisów z tytułu utraty wartości należności według stanu na koniec i początek okresu

Suma odpisów z tytułu utraty wartości należności (w tys. PLN)

	31.12.2016	31.12.2015
Suma odpisów z tytułu utraty wartości należności	593 765	1 434 218

5.8 Kwoty ekspozycji zagrożonych bądź z rozpoznaną utratą wartości – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Bank nie prezentuje podziału geograficznego ekspozycji według kraju pochodzenia kontrahentów z uwagi na niewielki udział ekspozycji wobec kontrahentów spoza Polski.

5.9 Odpisy z tytułu utraty wartości należności

Odpisy z tytułu utraty wartości należności Grupy (w tys. PLN)

	Utrata wartości	IBNR	Łącznie
Stan na początek okresu 01.01.2016	1 252 026	182 192	1 434 218
Odpisy z tytułu utraty wartości	-760 834	-105 185	-866 019
Należności spisane w ciężar odpisów z tytułu ustraty wartości	19 552	-6 803	12 749
Aktualizacja z tytułu wyceny kredytów w walutach obcych	-1 113	0	-1 113
Inne	10 932	2 998	13 930
Stan na koniec okresu 31.12.2016			0
	520 563	73 202	593 765

6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta

6.1 Opis metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Z uwagi na charakter działalności (brak portfela handlowego) kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta wynosi 0.

Ryzyko kontrahenta ograniczane jest poprzez limity zaangażowania wobec kontrahentów na rynku międzybankowym. Limity ustalane są odrębnie dla transakcji depozytowych oraz dla transakcji natychmiastowej wymiany walutowej.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych kontrahentów bankowych w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta jest na:

- aktualnym ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową;
- ocenie sytuacji finansowej banku-kontrahenta (rating wewnętrzny);
- jakościowej ocenie banku-kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku;
- możliwości wsparcia przez podmiot macierzysty i innych kryteriów;
- rodzaju podpisanej dokumentacji z danym kontrahentem;
- wielkości funduszy własnych kontrahenta oraz Banku;

6.2 Opis zasad polityki w zakresie zabezpieczeń kredytowych i tworzenia rezerw kredytowych oraz narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

6.2.1 Zasady dotyczące zabezpieczeń kredytowych

Z uwagi na profil działalności Bank BPH przyjmuje jako obowiązkowe zabezpieczenie swoich wierzytelności hipotekę ustanowioną na nieruchomościach mieszkalnych.

Poza hipotekę Bank stosuje jako zabezpieczenia obowiązkowe cesję praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych.

BPH przykłada szczególną wagę do pewności prawnej zabezpieczeń w związku z tym dokumenty związane z ustanowieniem zabezpieczeń sporządzane są zgodnie z obowiązującymi w Banku wzorami. Umowy odbiegające od obowiązującego standardu wymagają zaakceptowania przez radcę prawnego.

Ustalając wartość zabezpieczenia, Bank kieruje się przede wszystkim zasadą ostrożnej wyceny i bierze pod uwagę czynniki, takie jak: stan nieruchomości przedmiotu zabezpieczenia, możliwości jej zbycia, obciążenia ciążące na nieruchomości, ryzyko prawne, ekonomiczne i inne szczególne ryzyka związane z nieruchomością, czas i koszty związane z ewentualnym dochodzeniem roszczeń. Rzetelna analiza tych czynników stanowi podstawę do adekwatnej oceny wartości zabezpieczenia.

Minimalne wymogi w zakresie zabezpieczeń określone są w wewnętrznych procedurach dotyczących zasad wyceny nieruchomości.

W ramach analizy ryzyka związanego z nieruchomościami Bank w szczególności:

- dokonuje regularnego monitoringu poziomu LTV w ujęciu indywidualnym oraz portfelowym oraz bada zależności pomiędzy poziomem ww. wskaźnika i szkodowością portfela,
- śledzi zmiany na rynku nieruchomości i regularnie nie rzadziej niż raz do roku dokonuje aktualizacji wartości nieruchomości stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych będących w portfelu Banku,
- analizuje przyszłą sytuację na rynku nieruchomości i jej wpływ na ryzyko Banku biorąc pod uwagę wyniki uzyskane przy zastosowaniu modeli statystycznych do oceny i monitorowania ryzyka zmiany wartości zabezpieczeń na nieruchomościach.

6.2.2 Zasady tworzenia rezerw

W przypadku transakcji ocenianych indywidualnie, korektę szacuje się przy zastosowaniu techniki zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podejściu wieloscenariuszowym z uwzględnieniem spłat z wszelkich możliwych źródeł, w tym również z tytułu realizacji zabezpieczeń. W każdym przypadku szacunek przepływów dokonywany jest w oparciu o indywidualną ocenę transakcji, z uwzględnieniem istotnych czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Proces ustalania wartości odzysku powinien zapewnić, że wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości i czasie uwzględnianych w rachunku utraty wartości podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego lub w inny sposób, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia.

W zakresie wyceny portfelowej, w celu oszacowania korekty wyceny wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta wykorzystuje się podejście oparte na koncepcji strat poniesionych lecz niezidentyfikowanych, zgodnie z zapisami punktu 5.2 niniejszego raportu.

6.2.3 Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W celu wczesnej identyfikacji negatywnych zmian ustanowione zabezpieczenia podlegają monitorowaniu, zarówno z punktu widzenia ich wartości, jak i stanu prawnego. Wartość zabezpieczeń jest rejestrowana w systemach operacyjnych Banku i podlega weryfikacji oraz aktualizacji z częstotliwością uzależnioną od poziomu zmienności wartości, charakterystycznego dla danego zabezpieczenia. Zabezpieczenia, których ważność (np. polisy ubezpieczenia) lub wartość (np. cesja należności, zastaw rejestrowy/ przewłaszczenie zapasów, itp.) może podlegać częstym zmianom, są monitorowane na bieżąco, w okresach adekwatnych dla danego rodzaju zabezpieczenia.

Przegląd obejmuje weryfikację stanu prawnego i fizycznego zabezpieczenia (o ile zachodzi taka potrzeba), zmiany wartości zabezpieczenia w okresie od ostatniego przeglądu, weryfikację prawidłowości i kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem oraz prawidłowości i ważności dokumentów ubezpieczeniowych (o ile dotyczy).

6.3 Dodatnia wartość godziwa brutto kontraktów, korzyści z saldowania, bieżącej ekspozycji kredytowej, ustanowionego zabezpieczenia oraz wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych.

Nie dotyczy.

6.4 Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą, w zależności od dokonanego wyboru

W Banku do wyliczenia wymogu w zakresie funduszy własnych na ekspozycje na ryzyko kredytowe kontrahenta wykorzystywana jest metoda standardowa.

6.5 Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.6 Kredytowe transakcje pochodne (referencyjne) w podziale na transakcje zawarte w celach związanych z własnym portfelem kredytowym, w tym stanowiące nierzeczywistą ochronę kredytową oraz na transakcje zawarte na zlecenie klientów i transakcje spekulacyjne, z dalszym rozbiem na zabezpieczenie zakupione i sprzedane w ramach każdej grupy produktów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.7 Oszacowanie współczynnika α , jeśli Bank uzyskał zgodę od władz nadzorczych na szacowanie α

Bank nie stosuje współczynnika α .

6.8 Wpływ wartości zabezpieczenia, jakie musiałby zapewnić Bank przy obniżeniu oceny jego wiarygodności kredytowej

Nie dotyczy.

7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem

7.1 Nazwy zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank

Za uznane instytucje wiarygodności kredytowej Bank uznaje agencje ratingowe Standard & Poor's oraz Moody's, których to oceny wiarygodności kredytowej są przenoszone na poszczególne ekspozycje zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

7.2 Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Bank wykorzystuje zewnętrzne oceny wiarygodności kredytowej do ustalania wag ryzyka dla ekspozycji wobec rządów, banków centralnych, instytucji oraz przedsiębiorstw.

7.3 Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego

Przeniesienie zewnętrznej oceny wiarygodności kredytowej na stopnie jakości kredytowej określone w Rozporządzeniu (EU) nr 575/2013 następuje zgodnie z postanowieniami wynikającymi z Uchwały nr 387/2008 KNF, w szczególności:

- a) jeśli danej pozycji przypisano dwie oceny wiarygodności kredytowej, wówczas należy zastosować niższą z tych dwóch;
- b) w sytuacji, w której danej pozycji nadano wyłącznie jedną ocenę kredytową, należy wykorzystać tę ocenę do określenia wagi ryzyka dla tej pozycji.

7.4 Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich

stopni wiarygodności kredytowej określonych w Rozporządzeniu (EU) nr 575/2013, przy czym nie ma obowiązku ogłaszania tej informacji, jeśli Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen wskazany w Rozporządzeniu (EU) nr 575/2013 na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe.

Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w Rozporządzeniu (EU) nr 575/2013 oraz Uchwale nr 387/2008 KNF, wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe.

7.5 Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego dla każdego stopnia wiarygodności kredytowej ustalonego dla metody standardowej oraz pozycji, które stanowią pomniejszenia funduszy własnych

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz ryzyka kontrahenta	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczenia ryzyka kredytowego
Bez Ratingu	15 684 468	15 684 468
1	18 763	18 763
2	135 964	135 964
3	0	0
4	0	0
Razem	15 839 195	15 839 195

Wartość pozycji pomniejszających fundusze podstawowe wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	Wartość
Wartości niematerialne	-12 764
w tym: wartość firmy	0
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0
Razem	- 12 764

8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem.

8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego

8a.1 Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego

Bank nie oblicza minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego.

8a.2 Wielkość wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka szczególnego stopy procentowej związanego z pozycjami sekurytyzacyjnymi

Grupa nie posiada pozycji sekurytyzacyjnych.

9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów w zakresie funduszy własnych metody wartości zagrożonej

Grupa nie stosuje metody wartości zagrożonej w wyliczaniu wymogów w zakresie funduszy własnych.

10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego

10.1 Stosowane metody wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych na pokrycie ryzyka operacyjnego

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w art. 317, 318 i 320 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

10.2 W przypadku stosowania metod zaawansowanego pomiaru określonych w art. 312 ust. 2 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 - opis metodologii, włącznie z omówieniem ważnych wewnętrznych i zewnętrznych czynników uwzględnionych przy stosowanej metodzie. W przypadku częściowego zastosowania metody - omówienie i zakres stosowanych metod

Grupa nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru.

11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

11.1 Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny, w tym podstawowe założenia i praktyki mające wpływ na wycenę oraz opis wszelkich istotnych zmian tych praktyk

Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji kapitałowej	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Ogółem udziały w podmiotach niekonsolidowanych oraz udziały mniejszościowe	393	393

Szczegółowe informacje na temat zasad rachunkowości i metod wyceny ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym przedstawione są w nocie „Znaczące zasady rachunkowości” do Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2016 r.

11.2 Wartość bilansowa, wartość godziwa i dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą, jeśli te wielkości różnią się istotnie

Nie dotyczy.

11.3 Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje

Ekspozycje w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Papiery notowane na giełdzie	-	-

Inne ekspozycje	393	393
Ekspozycje ogółem	393	393

11.4 Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2016 r. Grupa nie dokonywała likwidacji ani sprzedaży akcji i udziałów.

11.5 Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Pozycje zaliczane do funduszy podstawowych i uzupełniających przedstawiono szczegółowo wraz z opisem składników funduszy własnych w punktach 3.1 oraz 3.2 niniejszego raportu.

12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

12.1 Charakter ryzyka stopy procentowej, podstawowe założenia (w tym założenia dotyczące przyszłych wcześniejszych spłat kredytów oraz zachowania depozytów o nieustalonym terminie wymagalności) oraz częstotliwość pomiaru ryzyka stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiuje się jako wrażliwość zarówno dochodu odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku¹ na zmiany poziomu stóp procentowych.

Bank BPH identyfikuje następujące źródła ryzyka stóp procentowych w portfelu bankowym:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania;
- ryzyko krzywej stóp procentowych;
- ryzyko bazowe;
- ryzyko opcji klienta.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela, który w obecnej działalności Banku stanowi wyłącznie portfel bankowy. W związku z powyższym w celu pomiaru ryzyka stopy procentowej portfela bankowego stosuje się miary takie, jak do pomiaru całego portfela.

Ekspozycja księgi bankowej BPH na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BPV wg stanu na 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	-3	0	0	-2	-2	0	0	-7
PLN	-21	-8	-1	-4	-11	-15	-14	-74
USD	0	0	0	0	-1	0	-0	-1
CHF	-119	-20	0	-16	9	-5	4	-147

¹ Bilansowa wartość zaktualizowana kapitału reprezentuje wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z aktywów, pomniejszona o wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych dotyczących pasywów, plus lub minus wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z pozycji pozabilansowych. Zaktualizowana wartość ekonomiczna danego instrumentu reprezentuje oszacowanie wartości zaktualizowanej oczekiwanych przepływów netto środków pieniężnych danego instrumentu zdyskontowanych celem uwzględnienia rynkowych stawek oprocentowania.

W celu monitorowania narażenia wyniku odsetkowego Banku na niekorzystną zmianę stóp procentowych Bank przeprowadza analizę scenariuszową, która zakłada równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o +/- 100 punktów bazowych. Symulacja przeprowadzana jest dla kolejnych 12 miesięcy.

Pomiar i raportowanie ryzyka stopy procentowej portfela bankowego jest dokonywane przez znajdujący się w Pionie Zarządzania Ryzykiem Departament Zarządzania Ryzykiem Banku, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji.

Raporty ryzyka stopy procentowej całego portfela (tj. portfela bankowego) są sporządzane cyklicznie (nie rzadziej niż raz w miesiącu) oraz okresowo (miesięczne, kwartalne) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorcza, Zarząd Banku, Komitet ALCO oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

12.2 Zmiana wyniku finansowego, zdyskontowanej wartości ekonomicznej lub innych miar stosowanych do oceny skutków szokowych spadków lub wzrostów stóp procentowych obliczonych zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank, w podziale na poszczególne waluty

W celu określenia ryzyka stopy procentowej portfela bankowego sporządzane są także analizy scenariuszy warunków kryzysowych, które zakładają równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych, a także przesunięcia definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej portfela bankowego BPH wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	-600	0	0	-400	-400	0	0	-1 400
PLN	-4 200	- 1 600	-200	-800	-2 200	-3 000	-2 800	-14 800
USD	0	0	0	0	-200	0	-0	-200
CHF	-23 800	-4 000	0	-3 200	1 800	-1 000	800	-29 400

13. Informacje w zakresie obliczania wymogów w zakresie funduszy własnych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważne ryzykiem

Bank nie posiada ekspozycji sekurytyzacyjnych.

14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów

Bank nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

15.1 Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Nie dotyczy.

15.2 Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami oraz głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank

Bank stworzył i rozwija spójny system zarządzania przyjmowanymi zabezpieczeniami, obejmujący procedury ich ustanawiania, standardowe wzory dokumentacji prawnej, wewnętrzne zasady wyceny, zasady rejestracji w dedykowanym module systemu operacyjnego Banku, a także monitoring ich wartości i pewności prawnej oraz kryteria uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe.

Z uwagi na profil działalności Bank BPH przyjmuje jako obowiązkowe zabezpieczenie swoich wierzytelności hipotekę ustanowioną na nieruchomościach mieszkalnych.

Poza hipotekę Bank stosuje jako zabezpieczenia obowiązkowe cesję praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych.

15.3 Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

Nie dotyczy, ponieważ Bank nie wykorzystuje technik ograniczania ryzyka w formie kredytowych instrumentów pochodnych.

15.4 Informacja o koncentracji ryzyka rynkowego lub kredytowego w zakresie zastosowanych instrumentów ograniczania ryzyka

W celu ograniczenia ryzyka Bank wykorzystuje wyłącznie kaucje gotówkowe, które ze względu na swój charakter nie generują ryzyka rynkowego ani ryzyka kredytowego.

15.5 W przypadku Banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej lub metody wewnętrznych ratingów zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 575/2013, ale nie stosującego własnych szacunków straty z tytułu niewykonania zobowiązań (LGD) oraz współczynników konwersji do poszczególnych klas ekspozycji - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowita wartość ekspozycji (po zastosowaniu, w miarę stosowności, saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych) zabezpieczoną przez uznane zabezpieczenia finansowe lub inne uznane zabezpieczenia, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją oraz wartość zabezpieczeń w formie kaucji wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (w tys. PLN)

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją, w tym:	Wartość brutto ekspozycji	Waluta ekspozycji	Wartość zabezpieczeń w formie kaucji	Waluta zabezpieczenia
Detaliczne	161	PLN	159	PLN
Instytucje	0	EUR	0	EUR
	0	PLN	0	EUR
Przedsiębiorstwa	0	CHF	0	CHF
	0	CHF	0	PLN
	0	EUR	0	EUR
	0	EUR	0	PLN
	0	PLN		EUR

	0	PLN	0	PLN
	0	PLN	0	USD
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	EUR	0	PLN
	0	PLN	0	PLN
	161		159	

15.6 W przypadku instytucji obliczających kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem według metody standardowej lub metody wewnętrznych ratingów – całkowita wartość ekspozycji podana oddzielnie dla każdej kategorii ekspozycji (w stosownych przypadkach po skompensowaniu pozycji bilansowych lub pozabilansowych), która jest objęta gwarancjami lub kredytowymi instrumentami pochodnymi; dla ekspozycji kapitałowych wymóg ten stosuje się do każdej metody określonej w art. 155. Rozporządzenia (UE) nr 575/2013

Bank nie wykorzystuje technik CRM (ang. *Credit Risk Mitigation*) w formie gwarancji ani kredytowych instrumentów pochodnych.

16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego

Grupa Banku BPH S.A. nie stosuje metody zaawansowanego pomiaru do wyliczenia wymogów z zakresu funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego.

17. Informacje dotyczące buforów kapitałowych

Przepisy dyrektywy CRD IV, w szczególności dotyczące regulacyjnych buforów kapitałowych, zostały zaimplementowane do prawodawstwa krajowego w 2015 roku poprzez przyjęcie Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym oraz stosowną aktualizacją Prawa bankowego.

Ustawa określiła bufory kapitałowe, które obowiązują banki w Polsce, począwszy od stycznia 2016 roku.

W kalkulacji współczynników kapitałowych na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank uwzględnił wartość bufora zabezpieczającego 1,25 p.p. oraz zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego do utrzymywania funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych na poziomie 3,28 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego; który powinien się składać co najmniej w 75% z kapitału Tier 1 – co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 2,46 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier 1.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość zagranicznych ekspozycji kredytowych nie przekroczyła progu 2% łącznych ekspozycji kredytowych zgodnie z art. 2 ust. 5 lit. b) rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 1152/2014. W efekcie wskaźnik bufora antycyklicznego wg stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosił 0 p.p.

W następstwie powyższych decyzji i zaleceń, jak i pozostałych wymogów określonych przez Rozporządzenie CRR i rekomendacje KNF dla polskich banków (przyjmując jako podstawę minimalne oczekiwania przez KNF poziomy bazowe: łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie 12% i współczynnika Tier 1 na poziomie 9%) Grupa utrzymuje wg stanu na 31 grudnia 2016 roku następujące poziomy minimalne współczynników kapitałowych:

- współczynnik kapitału Tier 1 (T1) = $9 + 1,25 + 2,46 = 12,71\%$
- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) = $12 + 1,25 + 3,28 = 16,53\%$

18. Informacje dotyczące aktywów obciążonych

Aktywa obciążone (w tys. PLN)

Aktywa Grupy	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów nieobciążonych	Wartość godziwa aktywów nieobciążonych
Kredyty na żądanie	-	-	213 076	-
Instrumenty udziałowe	-	-	1 983	1 983
Dłużne papiery wartościowe	23 503	-	969 798	969 798
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty i zaliczki na żądanie	-	-	14 508 052	-
Inne aktywa	-	-	89 477	-
Aktywa razem	23 503	-	15 782 386	-

19. Informacje dotyczące dźwigni finansowej

19.1 Wskaźnik dźwigni oraz sposób, w jaki Bank zastosował art. 499 ust. 2 i 3 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013

Zgodnie z Art. 429 ust 2 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 Bank oblicza wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału instytucji podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej tej instytucji i wyraża jako wartość procentową. Bank ujawnia wskaźnik dźwigni wyliczony w okresie przejściowym oraz docelowym.

Wartość miary kapitału oraz ekspozycji całkowitej (w tys. PLN) służących do obliczenia wskaźnika dźwigni wg stanu na dzień 31.12.2016 r. oraz wartość wskaźnika dźwigni (w %)

Miary kapitału oraz ekspozycji całkowitej i wskaźnik dźwigni	Wartość w tys PLN	Wskaźnik dźwigni %
Kapitał Tier I – definicja przejściowa	2 127 855	
Kapitał Tier I – definicja docelowa	2 127 855	
Ekspozycja całkowita	15 816 019	
wskaźnik dźwigni – definicja przejściowa		13,45%
wskaźnik dźwigni – definicja docelowa		13,45%

19.2 Podział miary ekspozycji całkowitej, jak również uzgodnienie miary ekspozycji całkowitej ze stosownymi informacjami ujawnianymi w publikowanych sprawozdaniach finansowych oraz w stosownych przypadkach kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013

Podział miary ekspozycji całkowitej stosowanej w obliczaniu wskaźnika dźwigni (w tys. PLN)

Ekspozycja	Wartość na 31.12.2016
Instrumenty pochodne: wartość rynkowa	0
Instrumenty pochodne: metoda wyceny narzutu według wartości rynkowej	0
Instrumenty pochodne: metoda wyceny pierwotnej ekspozycji	0
Niewykorzystane zobowiązania kredytowe, które można w każdym momencie bezwarunkowo anulować bez wypowiedzenia	0
Pozycje pozabilansowe o średnim/niskim ryzyku związane z finansowaniem handlu	0
Pozycje pozabilansowe o średnim ryzyku związane z finansowaniem handlu i pozycje pozabilansowe związane z oficjalnie wspieranym finansowaniem eksportu	23 304
Inne pozycje pozabilansowe	0
Inne aktywa	15 792 970
Suma ekspozycji	15 816 274

19.3 Opis procedur stosowanych w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej

Bank zidentyfikował ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej oraz w ramach corocznej analizy oceny istotności ryzyk w procesie ICAAP uznał, że ryzyko to jest obecnie nieistotne w działalności Banku. Wniosek ten został postawiony w wyniku analizy obecnych i historycznych wartości wskaźnika dźwigni oraz prognoz kształtowania się elementów składowych wskaźnika w przyszłości. Takie podejście do ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej zostało zaakceptowane przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej jest przedmiotem monitorowania w ramach procesu ICAAP.

19.4 Opis czynników, które miały wpływ na wskaźnik dźwigni w okresie, którego dotyczy ujawniony wskaźnik dźwigni

Na wskaźnik dźwigni miały wpływ następujące czynniki:

- obniżenie wartości ekspozycji w wyniku zbycia zorganizowanej części Banku

20. Informacje dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

20.1 Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki w zakresie wynagrodzeń, liczby posiedzeń organu pełniącego nadzór nad wynagrodzeniami, w tym, w przypadku Banku, o którym mowa w § 6 ust. 4 lub 5 Uchwały nr 258/2011 KNF, informacje dotyczące składu i zakresu zadań komitetu ds. wynagrodzeń, konsultanta zewnętrznego, jeżeli Bank korzystał z jego usług przy ustalaniu tych zasad, oraz osób biorących udział w procesie decyzyjnym przy opracowaniu tych zasad ze wskazaniem ich roli

„Polityka Wynagradzania Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku BPH S.A.” (dalej: Polityka) została opracowana przez wewnętrzny zespół projektowy złożony z pracowników Pionu Zasobów Ludzkich oraz Pionu Prawnego i Relacji Korporacyjnych, wspieranego doradztwem konsultanta zewnętrznego – tj. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. Wdrożenie tego dokumentu nastąpiło na mocy Uchwały Zarządu Banku BPH S.A. nr 169/2012, zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku wraz z późn. zm. Dnia 1 grudnia 2015 roku Uchwałą Zarządu Banku nr 143/2015 zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą uchwałą nr 50/2015 wprowadzono zmiany mające na celu dostosowanie Polityki do ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym oraz obowiązujących od stycznia 2016 roku Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Kolejne zmiany do Polityki w celu dostosowania jej do zaleceń KNF wprowadzono Uchwałą Zarządu Banku nr 89/2016, zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku nr 38/2016 z dnia 20 czerwca 2016.

Odpowiedzialność poszczególnych podmiotów w procesie tworzenia Polityki oraz jej realizacji:

- 1) Walne Zgromadzenie Banku zapoznaje się z raportem z funkcjonowania Polityki oraz ocenia czy Polityka sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania Banku;
- 2) Rada Nadzorcza Banku:
 - a) zatwierdza Politykę po jej uchwaleniu przez Zarząd Banku,
 - b) dokonuje okresowych przeglądów Polityki, w ramach których może rekomendować Zarządowi Banku dokonanie odpowiednich zmian w Polityce,
 - c) zatwierdza raport DAW z przeglądu wdrożenia i stosowania Polityki,
 - d) może zlecać DAW przeprowadzenie dodatkowego przeglądu Polityki, w szczególności w zakresie jej aktualności i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz innymi regulacjami (w tym regulacjami wewnętrznymi Banku) i mechanizmami rynkowymi, a także funkcjonowania zgodnie z zamierzonymi celami,
 - e) raz do roku przygotowuje i przedstawia Walnemu Zgromadzeniu Banku raport z oceny funkcjonowania Polityki;

W 2016 r. odbyło się 8 posiedzeń Rady Nadzorczej.

- 3) Zarząd Banku:
 - a) odpowiada za opracowanie, wdrożenie oraz aktualizację Polityki – po uzyskaniu pozytywnej opinii Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku,
 - b) wprowadza, jako obowiązujący w Banku, Wykaz, w tym zatwierdza procedurę weryfikacji istotności wpływu stanowiska na profil ryzyka Banku, stanowiąca integralną część Wykazu,
 - c) może zlecić DAW dokonanie dodatkowego przeglądu Polityki w zakresie jej aktualności i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz innymi regulacjami (w tym regulacjami wewnętrznymi Banku) i mechanizmami rynkowymi, a także funkcjonowania zgodnie z zamierzonymi celami.
- 4) Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku:
 - d) analizuje i opiniuje zasady wynagradzania członków Zarządu Banku,
 - e) opiniuje niniejszą Politykę (w tym w zakresie wysokości i rodzajów składników wynagrodzeń), kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy oraz inwestorów Banku,
 - f) opiniuje i monitoruje Wynagrodzenia zmienne Osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, związanych z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
 - g) opiniuje raport z przeglądu wdrożenia i stosowania niniejszej Polityki, przeprowadzanego corocznie przez DAW.

W 2016 r. odbyło się 16 posiedzeń Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń, który funkcjonuje w ramach Rady Nadzorczej. W skład Komitetu wchodzi m.in. jeden niezależny członek Rady Nadzorczej.

- 5) DAW:

- a) dokonuje nie rzadziej niż raz w roku przeglądu z wdrożenia i stosowania Polityki i sporządza z niego stosowny raport,
 - b) nie rzadziej niż raz w roku, za pośrednictwem Dyrektora DAW, przedstawia Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi Banku raport, o którym mowa w punkcie a) powyżej,
 - c) dokonuje przeglądu Polityki w innych terminach, na zlecenie Rady Nadzorczej lub Zarządu Banku, zgodnie z pkt 2) lit. d) i pkt 3) lit. c) powyżej;
- 6) Dyrektor Wykonawczy lub Członek Zarządu odpowiedzialny za Pion Zasobów Ludzkich Banku:
- a) prowadzi, aktualizuje oraz przedstawia Zarządowi do wprowadzenia Wykaz,
 - b) przygotowuje dla KNF dane, o których mowa w § 34 ust. 1 Uchwały KNF nr 258/2011;

Rolą pracowników Pionu Prawnego i Relacji Korporacyjnych jest zapewnienie zgodności rozwiązań ostatecznie wdrożonych w Banku z powszechnie obowiązującym prawem, w tym szczególności z ustawą Prawo bankowe, Uchwałą nr 258/2011 KNF, prawem pracy oraz innymi odpowiednimi przepisami.

20.2 Informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym w zakresie wynagrodzeń zależnych od wyników, w rozumieniu § 29 pkt 1 Uchwały nr 258/2011 KNF, kryteriów pomiaru i oceny wyników i korygowania tych wyników o ryzyko, polityki odraczania płatności oraz zasad uwzględniania długoterminowych wyników Banku uwzględniających korekty o koszt wynagrodzeń

W Banku przyjęto, że wynagrodzenia zależne od wyników kształtują się w oparciu o:

- 1) kryteria finansowe i niefinansowe:
 - a) osiągnięcie przez Bank zysku netto w wysokości założonej z planie operacyjnym zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą;
 - b) utrzymanie wskaźnika wypłacalności powyżej minimum wskaźnika adekwatności kapitałowej Banku ustalonego przez KNF;
 - c) utrzymanie wskaźnika wypłacalności powyżej wewnętrznego wskaźnika adekwatności kapitałowej Banku ustalonego przez ALCO;
 - d) utrzymanie wskaźnika płynności zgodnie z limitami nadzorczymi M1-M4 zdefiniowanymi przez KNF;
 - e) niewystąpienie znaczących i nieoczekiwanych strat skutkujących znaczącym i nieoczekiwanym obniżeniem kapitałów Banku – bez uzasadnienia sytuacją rynkową, w tym powstanie straty bilansowej bądź groźby jej wystąpienia, albo powstanie niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności po stronie Banku;
 - f) realizacja celów i zadań wyznaczonych i zaaprobowanych na dany Okres oceny przez właściwy organ Banku oraz ocena indywidualna dokonywana w ramach obowiązującego w Banku systemu oceny pracowniczej (tzw. EMS), obejmująca m.in. wyniki nadzorowanego przez daną Osobę zajmującą stanowisko kierownicze obszaru, zgodność funkcjonowania Banku z odpowiednimi regulacjami oraz wkład tej osoby w zwiększenie zaangażowania podległych jej pracowników.
- 2) inne kryteria uwzględnione między innymi w budżecie rocznym i długoterminowym planie strategicznym, akceptowanym przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku. Indywidualnym wyrazem tych celów Banku są zapisy w celach i zadaniach poszczególnych członków Zarządu (znajdują się tam podstawowe kategorie rachunku wyników i bilansu takie jak: wynik banku oraz koszty ryzyka);
- 3) kierownicy komórki audytu wewnętrznego, komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności, komórki odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem i sprawy kadrowe wskazani w Wykazie stanowisk kierowniczych Banku BPH, są wynagradzani za osiągnięcie celów wynikających z pełnionych przez nich funkcji, a ich wynagrodzenie nie może być uzależnione od wyników gospodarczych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności Banku.

Podstawa wynagrodzenia zmiennego nie powinna przekroczyć poziomu 100% wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o dodatek funkcyjny.

Zasady odraczania płatności zostały przedstawione w tabeli poniżej:

Wynagrodzenie zmiennie przyznane za rok x	% wynagrodzenia płatny							
	gotówkowej	akcji fantomo-wych	gotówkowej	akcji fantomo-wych	gotówkowej	akcji fantomo-wych	gotówkowej	akcji fantomo-wych
w formie								

	w marcu x+1	w październiku x+1	w marcu x+2	w październiku x+2	w marcu x+3	w październiku x+3	w marcu x+4	w październiku x+4
mniej niż 50 tys. zł	100%	-	-	-	-	-	-	-
więcej niż 50 tys. zł, ale mniej niż 100 tys. zł	60%	-	$40\% \cdot \frac{1}{3} =$ 13,(3)%	-	$40\% \cdot \frac{1}{3} =$ 13,(3)%	-	$40\% \cdot \frac{1}{3} =$ 13,(3)%	-
więcej niż 100 tys. zł, ale mniej niż 2 mln zł	$60\% \cdot \frac{1}{2} =$ 30%	$60\% \cdot \frac{1}{2} =$ 30%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%	$20\% \cdot \frac{1}{3} =$ 6,(6)%
powyżej 1,2 mln zł*	$40\% \cdot \frac{1}{2} =$ 20%	$40\% \cdot \frac{1}{2} =$ 20%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%	$30\% \cdot \frac{1}{3} =$ 10%

*brak przyznanych wynagrodzeń zmiennych o takiej wartości w 2016

Warunkiem nabycia uprawnień jest spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w danym roku, wyników Banku oraz indywidualnych wyników prac.

Wartość akcji fantomowych obliczana jest na podstawie kursu akcji Banku BPH S.A. W dniu rozliczenia, uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz mediany średniodziennych cen akcji Banku notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych z okresu 90 dni poprzedzających dzień rozliczenia.

20.3 Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym sposobu powiązania wysokości wynagrodzenia z wynikami w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników

Bank ustala i realizuje zasady wynagradzania w sposób przejrzysty, uwzględniając sytuację finansową Banku oraz długoterminowy interes Banku, kontekst strategiczny, uwarunkowania rynkowe, a także ocenę Walnego Zgromadzenia Banku. Ustalenie ogólnych zasad wynagradzania ma na celu wsparcie realizacji celów biznesowych Banku. W szczególności, przyczyniają się one do prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem Banku, w tym nie powinny stanowić zachęty dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku do podejmowania nadmiernego ryzyka, wykraczającego poza zaakceptowany przez Radę Nadzorczą Banku apetyt na ryzyko.

Ustalając wynagrodzenie dla poszczególnych osób zajmujących kluczowe stanowiska kierownicze, bierze się pod uwagę obiektywne kryteria, w tym:

- 1) zakres odpowiedzialności na danym stanowisku oraz kwalifikacje i doświadczenie danej osoby
- 2) standardy rynkowe dotyczące struktury wynagrodzenia na danym stanowisku lub grupie stanowisk
- 3) standardy rynkowe dotyczące wysokości wynagrodzenia na danym stanowisku,
- 4) stopień i sposób realizacji celów strategicznych przez daną osobę.

Wynagrodzenie osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku powinno zapewniać pełne zaangażowanie w pełnione przez te osoby funkcje, motywować je do realizacji celów biznesowych Banku i pozostawać adekwatne do wyników Banku, jak i indywidualnego wkładu danej osoby w ten wynik. Sposób powiązania wysokości wynagrodzeń z wynikami Banku opisano w punkcie 20.2. Szczegółowe zasady ustalania wynagrodzeń zmiennych zawarte są w Regulaminie Wynagradzania oraz umowach o pracę poszczególnych osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.

Wysokość wynagrodzenia zmiennego nie jest stała i nie jest gwarantowana, w szczególności wynagrodzenie zmienne nie jest należne i osoba zajmująca stanowisko kierownicze nie nabywa do niego prawa, w przypadku, gdy wypłata wynagrodzenia zmiennego mogłaby doprowadzić do obniżenia funduszy podstawowych poniżej progu ustalonego w obowiązujących regulacjach. Również w przypadku niespełnienia przez Bank wymogu połączonego bufora, o którym mowa w Ustawie o nadzorze makroostrożnościowym, Bank nie może dokonać wypłaty wynagrodzenia zmiennego w wysokości powyżej ustalonej przez Bank maksymalnej kwoty podlegającej wypłacie (tzw. MDA), zgodnie z zasadami wskazanymi w Polityce Zarządzania Kapitałem w Banku BPH S.A.

Weryfikacja realizacji celów i osiągniętych wyników w okresie oceny przez osobę zajmującą stanowisko kierownicze jest dokonywana przez Bank zgodnie z warunkami wynagradzania zmiennego tej osoby i zgodnie z dokumentem „Polityka Wynagradzania Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku BPH S.A.". Do końca marca roku następującego po zakończeniu okresu oceny Bank dokonuje oceny realizacji celów i osiągniętych wyników przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze w okresie oceny oraz określenia podstawy wynagrodzenia zmiennego (która będzie służyła do naliczenia wynagrodzenia zmiennego nieodroczonego i odroczonego), w tym w szczególności ziszczenia się zdarzeń powodujących redukcję wysokości podstawy wynagrodzenia zmiennego. Przed upływem okresu oceny oraz każdego okresu rozliczeniowego w ramach danego okresu odroczenia, Bank ustala czy nastąpiły jakiegokolwiek znaczące i wyjątkowe okoliczności, które uzasadniałyby obniżenie wysokości podstawy wynagrodzenia zmiennego lub brak możliwości nabycia prawa do wynagrodzenia zmiennego. Zakres i charakter zdarzeń, które uzasadniałyby powyższe działania jest definiowany decyzją właściwego organu Banku, który ustalając te okoliczności bierze pod uwagę:

- 1) poważne naruszenie wewnętrznych regulacji Banku lub jakichkolwiek innych udokumentowanych decyzji podjętych przez Bank,
- 2) poważne naruszenie polityk, rekomendacji, instrukcji lub jakichkolwiek innych udokumentowanych decyzji wydanych przez KNF lub inny podmiot o charakterze nadzorczym,
- 3) poważne naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych w rozumieniu art. 52 Kodeksu Pracy,
- 4) uprzednie przyznanie wynagrodzenia zmiennego na podstawie nieprawidłowych, wprowadzających w błąd informacji lub w wyniku celowego działania osoby zajmującej stanowisko kierownicze na szkodę Banku,
- 5) znacząca i nieoczekiwana strata finansowa po stronie Banku powodująca znaczne i nieoczekiwane obniżenie poziomu kapitałów Banku – bez uzasadnienia sytuacją rynkową, w tym powstanie straty bilansowej bądź groźby jej wystąpienia, albo powstanie niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności po stronie Banku,
- 6) przekroczenie jakichkolwiek miar nadzorczych – bez uzasadnienia sytuacją rynkową,
- 7) działanie bez dokonania prawidłowego osądu lub bez należytej staranności, które doprowadziło do decyzji biznesowej, która naraziła Bank na poważne ryzyko o charakterze finansowym bądź reputacyjnym.

Departament Zarządzania Zasobami Ludzkimi przeprowadza raz na kwartał przegląd wszystkich wydarzeń, jakie miały miejsce w ostatnim kwartale celem ustalenia okoliczności, które uzasadniałyby obniżenie wysokości podstawy wynagrodzenia zmiennego lub brak możliwości nabycia prawa do wynagrodzenia zmiennego. Przegląd ten dotyczy wszystkich osób zajmujących stanowiska kierownicze, które były objęte wykazem w okresie ostatnich 4 lat, w tym byłych pracowników Banku. Ostateczną decyzję w sprawie obniżenia wysokości podstawy wynagrodzenia zmiennego lub braku możliwości nabycia prawa do wynagrodzenia zmiennego:

- a) dla osób zatrudnionych na stanowisku Dyrektora Departamentu lub będący osobami zarządzającymi poszczególnymi Pionami Banku, raportujący bezpośrednio do Prezesa Banku – podejmuje Rada Nadzorcza
- b) dla osób zajmujących kierownicze stanowiska nie będące SMT podejmuje Prezes Zarządu Banku w porozumieniu z Dyrektorem Zarządzającym Zasobami Ludzkimi.

20.4 Zagregowane informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na obszary działalności

Wartość wynagrodzeń za rok obrotowy 2016 z podziałem na Piony

Pion	Wartość w tys. PLN
Pion Bankowości Korporacyjnej, Małych i Średnich Przedsiębiorstw	838,78
Pion Finansowy	3 851,06
Pion IT	908,70
Pion Marketingu i Zarządzania Produktami	1 425,58
Pion Operacji	1 048,66
Pion Operacji i Technologii	617,50
Pion Prawny i Relacji Korporacyjnych	645,58

Pion Prezesa Zarządu	7 048,21
Pion Sprzedaży	1 424,23
Pion Zarządzania Ryzykiem	5 474,17
Pion Zasobów Ludzkich	610,73
Suma	23 893,19

* W 2016 roku nastąpiła zmiana struktury organizacyjnej Banku BPH

20.5 Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku z podziałem na:

20.5.1 Kadre kierowniczą wyższego szczebla

- 1) wartość wynagrodzeń za dany rok obrotowy z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne oraz liczbę osób je otrzymujących

Na dzień 31 grudnia 2016 r. żadna część wynagrodzenia zmiennego należnego za 2016 rok nie została jeszcze przyznana.

Wartość wynagrodzeń za rok obrotowy 2016 z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość
Wynagrodzenie stałe ¹	11 816,65
Wynagrodzenie zmienne należne za 2016 ²	0,00
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 ³	1 927,48

¹ Wynagrodzenie stałe osób, które zostały objęte Polityką w trakcie roku 2016, uwzględnia wynagrodzenie stałe wypłacone w całym roku 2016. Wynagrodzenie stałe obejmuje także pracowników objętych Polityką, którzy odeszli z Banku przed 31.12.2016 r., wyliczone do ostatniego dnia ich pracy w Banku.

² Wynagrodzenie zmienne należne za 2016 rok osobom należącym do kadry kierowniczej wyższego szczebla nie zostało jeszcze przyznane na dzień podpisania niniejszego raportu.

³ Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 roku za lata 2012, 2013, 2014 i 2015 uwzględnia wypłaty wynikające z faktu podlegania Polityce w tych latach oraz wypłaty dla byłych pracowników objętych Polityką.

Liczba osób kadry kierowniczej wyższego szczebla na dzień 31.12.2016: 5.

- 2) wartość i formy wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2016 r. z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011

Wartość i formy wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2016 r. za lata 2012, 2013, 2014 i 2015 z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011 (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość ¹
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w gotówce	1 344,34
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	883,99
Wynagrodzenie zmienne odroczone	460,35
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w formie akcji fantomowych	583,13
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	380,44
Wynagrodzenia zmienne odroczone	202,69

¹ Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 roku za lata 2012, 2013, 2014 i 2015 uwzględnia wypłaty wynikające z faktu podlegania Polityce w tych latach oraz wypłaty dla byłych pracowników objętych Polityką.

- 3) wartość wynagrodzeń z odroczonej wypłatą z podziałem na część już przyznaną i jeszcze nieprzyznaną

Na dzień 31 grudnia 2016 r. żadna część wynagrodzenia zmiennego należnego za 2016 rok nie została jeszcze przyznana. Decyzja o przyznaniu pozostałej do wypłaty części wynagrodzenia zmiennego odroczonego należnego za lata poprzednie (2012-2015) również nie została jeszcze podjęta. Decyzja o wysokości premii dla kadry kierowniczej wyższego szczebla podejmowana będzie z uwzględnieniem zapisów Rozdziału 3 Uchwały KNF numer 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

- 4) wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami

W roku 2016 nie przyznano, nie wypłacono, ani nie zmniejszono w ramach korekty związanej z wynikami żadnego wynagrodzenia z odroczoną wypłatą.

- 5) wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym, liczbę osób otrzymujących takie płatności oraz najwyższą taką płatność na rzecz jednej osoby

Na dzień 31 grudnia 2016 r. nie wykonano płatności związanych z podjęciem, ani zakończeniem stosunku zatrudnienia innych niż wynikające z Kodeksu Pracy (dotyczy wypłaty ekwiwalentu urlopowego wypłaconego z dniem zakończenia stosunku pracy).

20.5.2 Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku

- 1) wartość wynagrodzeń za dany rok obrotowy z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne oraz liczbę osób je otrzymujących

Na dzień 31 grudnia 2016 r. żadna część wynagrodzenia zmiennego należnego za 2016 rok nie została jeszcze przyznana.

Wartość wynagrodzeń za rok obrotowy 2016 z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość
Wynagrodzenie stałe ¹	9 542,97
Wynagrodzenie zmienne należne za 2016 ²	0,00
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 ³	606,09

¹ Wynagrodzenie stałe osób, które zostały objęte Polityką w trakcie roku 2016, uwzględnia wynagrodzenie stałe wypłacone w całym roku 2016. Wynagrodzenie stałe obejmuje także pracowników objętych Polityką, którzy odeszli z Banku przed 31.12.2016 r. wyliczone do ostatniego dnia ich pracy w Banku.

² Wynagrodzenie zmienne należne za 2016 rok pozostałym osobom zajmującym stanowiska kierownicze nie zostało jeszcze przyznane na dzień podpisania niniejszego raportu.

³ Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 roku za lata 2012, 2013, 2014 i 2015 uwzględnia wypłaty wynikające z faktu podlegania Polityce w tych latach oraz wypłaty dla byłych pracowników objętych Polityką.

Liczba pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze na dzień 31.12.2016: 6

- 2) wartość i formy wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2016 r. z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011

Wartość i formy wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2016 r. za lata 2012, 2013 i 2014 z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011 (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość ¹
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w gotówce	606,09
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	575,90

Wynagrodzenie zmienne odroczone	30,19
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w formie akcji fantomowych	0,00
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	0,00
Wynagrodzenia zmienne odroczone	0,00

¹Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2016 roku za lata 2012,2013, 2014 i 2015 uwzględnia wypłaty wynikające z faktu podlegania Polityce w tych latach oraz wypłaty dla byłych pracowników objętych Polityką.

3) wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą z podziałem na część już przyznaną i jeszcze nie przyznaną

Na dzień 31 grudnia 2016 r. żadna część wynagrodzenia zmiennego należnego za 2016 rok nie została jeszcze przyznana. Decyzja o wysokości premii dla pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze podejmowana będzie z uwzględnieniem zapisów Rozdziału 3 Uchwały KNF numer 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

4) wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznaną w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami

W roku 2016 nie przyznano, nie wypłacono, ani nie zmniejszono w ramach korekty związanej z wynikami żadnego wynagrodzenia z odroczoną wypłatą.

5) wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym, liczbę osób otrzymujących takie płatności oraz najwyższą taką płatność na rzecz jednej osoby

Na dzień 31 grudnia 2016 r nie wykonano płatności związanych z podjęciem stosunku zatrudnienia innych niż wynikające z Kodeksu Pracy. W 2016 roku dokonano płatności związanej z odprawą dla jednego pracownika w wysokości 135,88 tys. PLN.

20.5.3. Liczba osób, które otrzymały wynagrodzenie w wysokości co najmniej 1 mln EUR w danym roku obrachunkowym

W 2016 r. żaden pracownik Banku nie osiągnął wynagrodzenia w wysokości co najmniej 1 mln EUR.

21. System kontroli wewnętrznej w Banku

21.1 Cel i elementy systemu kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej umożliwia sprawowanie nadzoru nad działalnością Banku. System kontroli wewnętrznej w sposób trwały i spójny wkomponowany jest w system zarządzania Banku jako całości. System kontroli wewnętrznej jest zorientowany na rozpoznanie i ocenę ryzyka całego Banku, w tym ryzyka związanego z każdą operacją, transakcją, produktem i usługą. Wpływ ryzyka na poszczególne obszary funkcjonowania Banku powinien być oceniany pod względem jego istotności.

Celem systemu kontroli wewnętrznej Banku jest wspomaganie zarządzania Bankiem, realizacja wyznaczonych celów, w tym usprawnienie realizacji zadań Banku oraz zapewnienie bezpieczeństwa i stabilnego jego funkcjonowania, przyczyniające się w szczególności do zapewnienia:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- 1) mechanizmy identyfikacji, oceny i kontroli ryzyka,
- 2) badanie zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- 3) audyt wewnętrzny.

Mechanizmy identyfikacji, oceny i kontroli ryzyka, powinny uwzględniać formalną ocenę ilościową i jakościową, brać pod uwagę szacunek wpływu ryzyka na bezpieczeństwo Banku i rentowność jego działalności, a także wiarygodność sprawozdawczości prowadzonej przez Bank oraz przestrzeganie przez niego przepisów prawa i regulacji wewnętrznych.

System kontroli wewnętrznej Banku, oparty jest o założenia modelu COSO (Committee on Sponsoring Organizations) tj.:

- 1) środowisko kontroli wewnętrznej,
- 2) ocenę ryzyka - identyfikację i ocenę zdarzeń (przyporządkowanych do ustalonych celów) w Banku, które mogą wpłynąć pozytywnie albo negatywnie na sprawozdawczość finansową, lub w bardziej ogólnym zakresie na działalność Banku,
- 3) działania kontrolne - zdefiniowanie czynności kontrolnych realizowanych w Banku oraz zapewnienie ich pełnej zgodności z wymogami SOX,
- 4) informację i komunikację - proces wymiany informacji w celu wykonywania, zarządzania oraz kontroli nad działalnością Banku,
- 5) monitoring - identyfikację punktów krytycznych mających kluczowe znaczenie dla oceny skuteczności kontroli wewnętrznej Banku, a w dalszej części, dla wdrożenia mechanizmów nadzorowania realizacji poszczególnych elementów i działań kontroli wewnętrznej.

Model COSO, na którym oparty jest system kontroli wewnętrznej Banku, powinien umożliwiać podejmowanie właściwych decyzji na poszczególnych poziomach zarządzania. Wymaga to w szczególności:

- 1) funkcjonowania odpowiedniego systemu informacji zarządczej (w tym raportów, sprawozdań, analiz) w zakresie systemu kontroli wewnętrznej,
- 2) zorganizowania i utrzymania adekwatnych systemów informatycznych zapewniających właściwe przechowywanie i przetwarzanie danych, a także ułatwiających pomiar i monitorowanie poszczególnych rodzajów ryzyka.

21.2 Odpowiedzialność za zdefiniowanie, wdrożenie i efektywność systemu kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne. System kontroli wewnętrznej, powinny być dostosowane do charakteru oraz profilu ryzyka i skali działalności Banku.

Uczestnikami systemu kontroli wewnętrznej Banku są:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd Banku,
- 3) Komitet Audytu,
- 4) DAW,
- 5) wszyscy pracownicy Banku.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenia adekwatność tego systemu. Dodatkowo, Rada Nadzorcza, za pośrednictwem Komitetu Audytu, monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego, Compliance oraz zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku ponosi odpowiedzialność za zdefiniowanie, wdrożenie oraz skuteczność systemu kontroli wewnętrznej Banku realizowane poprzez wprowadzanie niezbędnych korekt i udoskonaleń w razie zmiany poziomu ryzyka w działalności Banku, czynników otoczenia gospodarczego oraz nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemów i procesów.

Zarząd Banku ponosi także odpowiedzialność za:

- 1) opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych polityk, strategii oraz procedur w zakresie systemu kontroli wewnętrznej,
- 2) wyznaczenie osób odpowiedzialnych za przeprowadzanie okresowej, co najmniej raz w roku, weryfikacji funkcjonujących w Banku mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej,

- 3) określenie właściwej formy udokumentowania przeprowadzonego przeglądu i oceny efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz wniosków wynikających z tych przeglądów,
- 4) określenie trybu przekazania wewnątrz Banku wyników przeglądu i oceny, o których mowa w punkcie 3) powyżej, w formie raportu, w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz sposobu kontroli skorygowania tych nieprawidłowości.

Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz identyfikuje obszary działalności Banku, procesy, operacje, transakcje oraz inne czynności przeznaczone do stałego monitorowania, a także wskazuje te, które będą podlegały okresowej weryfikacji.

Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości i skuteczności działania kontroli wewnętrznej Banku, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku z DAW oraz dostępu osobom wykonującym czynności kontrolne do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne.

Zarząd Banku przekazuje Radzie Nadzorczej Banku regularną i aktualną (przynajmniej raz w roku) informację, przedstawiającą w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkości ryzyka w działalności Banku.

Komitet Audytu opiniuje uchwały Zarządu, podlegające zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą w zakresie systemu kontroli wewnętrznej.

Zadaniem DAW jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, tj. kontroli Poziomu 1 i 2) oraz ocena systemu zarządzania Bankiem, w tym w szczególności skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku.

DAW jest odpowiedzialny w szczególności za:

- 1) dostarczanie Zarządowi oraz Komitetowi Audytu okresowo, nie rzadziej niż raz do roku, obiektywnej i rzetelnej informacji na temat efektywności systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem kluczowych procesów biznesowych (w tym o procesach istotnych dla realizacji strategii Banku), a także o zidentyfikowanych rodzajach ryzyka, stwierdzonych nieprawidłowościach oraz efektach działań naprawczych podjętych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości,
- 2) informowanie Zarządu okresowo, nie rzadziej niż raz do roku, na temat wyników dokonywanej oceny ryzyka oraz o zidentyfikowanych istotnych kwestiach wymagających reakcji ze strony Zarządu, a także za realizację oczekiwań Zarządu w zakresie udziału audytu wewnętrznego w konsultacjach dotyczących nowych inicjatyw wprowadzanych w Banku,
- 3) informowanie kierownictwa i właścicieli procesów biznesowych o wynikach okresowej oceny zarządzanych przez nich obszarów (w tym przeprowadzanych audytów) oraz formułowanie zaleceń, których realizacja powinna wpłynąć na poprawę i usprawnienie procesów, oraz
- 4) dostarczanie audytorowi zewnętrznemu, na podstawie przeprowadzanych audytów wewnętrznych, informacji mogących mieć wpływ na ocenę sprawozdań finansowych Banku, jego ładu korporacyjnego, systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

Pracownikom Banku w ramach obowiązków służbowych przypisane są odpowiednie zadania związane z zapewnianiem realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej. Zakres wykonywanych czynności kontrolnych przez pracowników powinien być adekwatny do funkcji pełnionej w Banku przez tego pracownika, posiadanego przez niego doświadczenia, kwalifikacji, a także powierzonego mu zakresu obowiązków oraz odpowiedzialności.

Podział obowiązków i odpowiedzialności pomiędzy pracowników Banku nie powinien powodować ewentualnych konfliktów interesów i stwarzać możliwości dokonywania manipulacji i zatajania niewłaściwych działań (w szczególności poprzez przypisywanie pracownikom Banku obowiązków, które mogłyby mieć sprzeczny charakter). Obszary potencjalnego konfliktu powinny być identyfikowane, minimalizowane i poddawane starannemu monitorowaniu przez niezależnego pracownika Banku, pełniącego odpowiednią funkcję w strukturach Banku. Dodatkowo, obowiązki i zadania kluczowych pracowników Banku powinny być poddawane okresowym przeglądom, w celu zapewnienia wykluczenia możliwości niewłaściwych działań.

Czynności wykonywane przez pracowników Banku w ramach systemu kontroli wewnętrznej powinny mieć taką formę i charakter, aby możliwa była szybka i skuteczna reakcja tych pracowników na stwierdzone nieprawidłowości oraz zmieniające się warunki.

21.3 Obszary systemu kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- 1) kontrolę funkcjonalną,
- 2) kontrolę instytucjonalną (DAW).

Kontrola funkcjonalna sprawowana jest przez:

- 1) każdego pracownika w zakresie jakości i poprawności wykonywanych przez niego czynności (samokontrola) oraz, w ramach obowiązku nadzoru, przez jego przełożonego oraz osoby z nim współpracujące;
- 2) wyodrębnione jednostki Banku powołane do zarządzania kluczowymi ryzykami w Banku. W tym przypadku kontrola realizowana jest głównie poprzez strategię, polityki, działalność poszczególnych Komitetów, wyspecjalizowane jednostki kontrolne, a także nadzór nad procesem SOX i ERM.

W ramach kontroli funkcjonalnej, poza samokontrolą, należy wyróżnić proces samooceny. Samoocena jest procesem mającym na celu zapewnienie efektywności kontroli kluczowych obszarów poprzez ich monitorowanie lub testowanie. Głównym celem samooceny jest umożliwienie Członkom Zarządu lub Dyrektorom Wykonawczym efektywnego zarządzania kluczowymi ryzykami ich obszarów.

Kontrola instytucjonalna sprawowana jest przez DAW, i składa się z:

- 1) działalności zapewniającej, tj. przeprowadzanych audytów, mającej za zadanie obiektywną ocenę dowodów w celu dostarczenia niezależnej opinii oraz wniosków w odniesieniu do audytowanego procesu lub systemu,
- 2) działalności doradczej, mającej za przedmiot doradztwo i pokrewne działania usługowe dla innych komórek Banku, których charakter i zakres zostały z nimi uzgodnione i których zamierzeniem jest przysporzenie wartości dodanej oraz usprawnienie procesów governance, zarządzania ryzykiem i kontroli z zachowaniem zasady, że audytor wewnętrzny nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności i kierownictwa za procesy, o których mowa powyżej (działalnością doradczą są w szczególności konsultacje, porady, szkolenia, itp.).

21.4 Struktura kontroli wewnętrznej

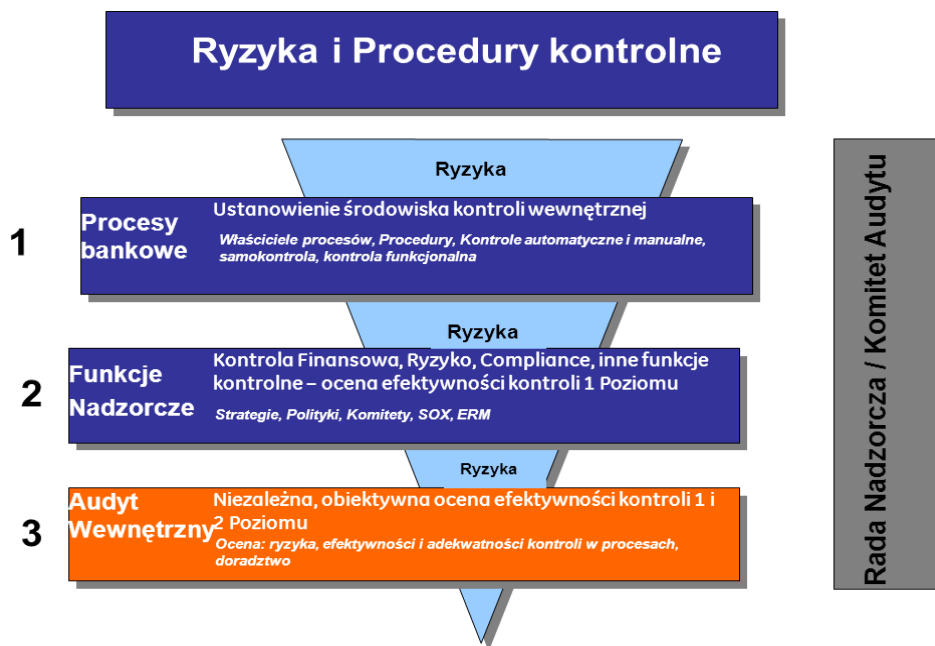
System kontroli wewnętrznej w Banku składa się z trzech poziomów:

Poziom 1: Mechanizmy kontroli wewnętrznej zaimplementowane w poszczególnych procesach bankowych, obejmujące czynności kontrolne wbudowane w poszczególne procesy bankowe mające na celu ograniczanie ryzyk zidentyfikowanych w procesach (np. procedury kontrolne, samoocena, kontrola funkcjonalna, kontrole manualne i automatyczne, itp.);

Poziom 2: Mechanizmy kontroli wewnętrznej regularnie stosowane przez wyodrębnione jednostki organizacyjne Banku powołane do zarządzania określonymi rodzajami ryzyk bankowych. Celem kontroli Poziomu 2 jest ocena efektywności kontroli Poziomu 1,

Poziom 3: Kontrola instytucjonalna sprawowana przez DAW, która polega na okresowym badaniu, ocenie i doskonaleniu istniejących w ramach Banku, mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz ich praktycznego stosowania. Celem kontroli Poziomu 3 jest ocena efektywności kontroli Poziomu 1 i 2.

21.5 Struktura systemu kontroli wewnętrznej w Banku

Poziom 1: Mechanizmy kontroli wewnętrznej stosowane w poszczególnych procesach bankowych (kontrola funkcjonalna i samokontrola)

Za ustanowienie środowiska kontroli wewnętrznej w poszczególnych procesach bankowych, a w szczególności za zdefiniowanie, wdrożenie oraz efektywność czynności kontrolnych realizowanych w procesach odpowiedzialność, ponoszą poszczególni właściciele procesów.

Procesy realizowane w Banku wymagają ich zdefiniowania w procedurze lub instrukcji, zgodnie z zasadami określonymi w Instrukcji Służbowej postępowanie Legislacyjne w Banku BPH S.A.

Na etapie budowania procesu i opracowywania stosownej regulacji wewnętrznej właściciel procesu jest zobowiązany do identyfikacji ryzyk istniejących w danym procesie oraz do wbudowania odpowiednich mechanizmów kontrolnych, zaprojektowanych w celu ograniczania zidentyfikowanych ryzyk. Mechanizmy kontrolne wymagają zdefiniowania w regulacjach wewnętrznych.

Mechanizmy kontrolne obejmują w szczególności:

- 1) samokontrolę, tj. mechanizmy kontrolne realizowane przez każdego pracownika w zakresie jakości i poprawności wykonywanych przez niego czynności,
- 2) kontrolę funkcjonalną, której celem jest zapewnienie zgodności wykonywanych czynności z procedurami, limitami i przepisami oraz bieżące oddziaływanie i reagowanie na niedomagania i uchybienia, a także monitorowanie efektywności wdrożonych mechanizmów kontrolnych. Kontrola funkcjonalna może być realizowana w dwóch aspektach:
 - a) *prewencyjnym (ex ante), polegającym na weryfikacji poprawności wykonywanych działań przed ich zakończeniem,*
 - b) *detekcyjnym, tzn. w formie kontroli funkcjonalnej następnej (kontrola ex post), polegającej na badaniu dokumentów odzwierciedlających czynności już dokonane w poprzednich okresach.*
- 3) mechanizmy kontrolne wbudowane w systemy informatyczne.

Poziom 2 - Mechanizmy kontroli wewnętrznej stosowane przez wyodrębnione jednostki organizacyjne Banku powołane do zarządzania kluczowymi ryzykami bankowymi

Kontrola Poziomu 2 jest sprawowana przez wyodrębnione jednostki organizacyjne Banku powołane do zarządzania kluczowymi ryzykami bankowymi i wynika z pełnionych przez nie funkcji nadzorczych.

Celem kontroli Poziomu 2 jest ocena efektywności kontroli Poziomu 1, realizowanej w procesach bankowych.

Do jednostek organizacyjnych Banku powołanych do sprawowania kontroli Poziomu 2, o którym mowa powyżej, należy zaliczyć w szczególności jednostki odpowiedzialne za zarządzanie poszczególnymi obszarami ryzyka w Banku, w szczególności:

- 1) Ryzykiem Przedsiębiorstwa,
- 2) Ryzykiem Prawnym i Relacji Korporacyjnych,
- 3) Ryzykiem Compliance,
- 4) Ryzykiem Finansowym, w tym Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- 5) a także Komitety nadzorujące wybrane obszary działalności Banku.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem procedur kontrolnych wynikających z zapisów ustawy SOX oraz za nadzór nad realizacją Strategii Zarządzania Ryzykiem w Banku (ERM).

Wszystkie jednostki organizacyjne Banku powołane do zarządzania określonymi rodzajami ryzyk bankowych, w odniesieniu do realizowanych przez siebie zadań podlegają wymogom opisanym powyżej, co oznacza, że uczestniczą w procesie identyfikacji ryzyk i kontroli występujących w funkcjonujących procesach oraz testują stosowane mechanizmy kontroli wewnętrznej.

Poziom 3 - Kontrola instytucjonalna

Kontrolę instytucjonalną, czyli badanie, ocenę i doskonalenie istniejących w ramach Banku procedur i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz ich praktycznego stosowania sprawuje DAW. Celem audytów realizowanych przez DAW jest ocena efektywności kontroli Poziomu 1 i 2.

Działanie kontroli instytucjonalnej reguluje Regulamin Departamentu Audytu Wewnętrznego.